

כִּי יִקְרֹב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

השגחה כללית
או פרטית
הרב מענדל זוכטר

עזב ה' את הארץ?
ביאורים נפלאים
בסוגיות הדף היומי

ראש השנה לאילנות

התוועדות עם
הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון

חסידות ואמת נפגשו

40 שנה להסתלקות האדמו"ר
רבי ישראל אבוהצירא,
ה'בבא סאלי' זצוק"ל • תשמ"ד-תשפ"ד

הבקשה של רבי מענדל מוויטבסק, ההתפעלות מתורת בעל התניא, הטיש המשותף לצד כ"ק אדמו"ר מלעלוב והתכתבות עם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש | יריעת אור על השילוב הייחודי של אור החסידות בבית צדיקי בית אבוהצירא

אור וחיות נפשנו

הגה"ח רבי אברהם מענדל וזכור שליט"א

גלגוליו של עלה

השגחה פרטית על החי, הצומח והדומם - דעת גדולי ישראל וחידושו של הבעש"ט | התמדת החיות האלוקית בבריאה מובילה למסקנה אחת | הידיעה שהקב"ה מלווה כל פרט בחיי האדם משרה עליו שכחה ורוגע נפשי

על כל פרט ופרט מהבריאה - דומם צומח חי ומדבר.

כך למשל, בספר 'פרי הארץ' חוזר ומבאר כמה פעמים שיש השגחה פרטית על כל פרט בבריאה. ואומר שאפילו עלה הנופל מעץ מושגח בהשגחה פרטית הקובעת בדיוק כמה פעמים הוא יתהפך ויסתובב באוויר ובאוויר מקום יפול לארץ.

בספר 'דברי חיים' (תחילת פרשת מקץ) מפליג וכותב, ששיטת הרמב"ם שאין השגחה פרטית על דומם צומח וחי היא נגד דעת חז"ל, וכך לשונו: "הגם שהרמב"ם ז"ל דעת אחרת לו בזה, אבל באמת לפי דעת חז"ל אפילו ציפור לא נצוד בלתי השגחה מלמעלה". כוונתו למסופר בירושלמי (שביעית פ"ט ה"א) על רשב"י, שידע שהגיע זמנו לצאת מהמערה מכך ששמע בת קול שאמרה "דימוס", ומיד ניצלה הציפור (עיין שם).

לעומת זה, בספר 'דרך חיים' מאדמו"ר האמצעי (שער התשובה פ"ט), ובספר 'בית יעקב' (איוביצא, בהקדמתו), מבואר שבאמת גם אליבא דהרמב"ם ישנה השגחה פרטית על דומם צומח וחי.

בין רגע הבריאה לאחריו

והנה, כשהולכים בדרך זו של הבעש"ט ומבינים שהקב"ה מהווה את כל הבריאה בכל רגע, אין כל אפשרות לומר שאין השגחה פרטית על כל פרט בבריאה. זאת כי לדברי הכל ברגע הבריאה הייתה השגחה מוחלטת - כיון שהקב"ה ברא כל פרט יש מאין, ובוודאי שגם ביחס לפרט הקטן ביותר יש חשבון וטעם לבריאתו, וממילא הכל כאשר לכל היה מושגח בראשית הבריאה. ואם כן, כאשר מבינים שכל העולמות מתהווים בכל עת מחדש, ממילא ברור שאין כל הבדל בין הרגע הראשון לבריאה לבין הרגע השני ולכל שעה ורגע אחר. ולכן אין מקום לומר ח"ו שאין השגחה פרטית על כל דבר, ולו הקטן ביותר.

נמצא שכאשר אנו מתרגמים לשכלנו בשפה פשוטה את ענין ההתהוות, אין מקום להעדר השגחה פרטית ולמאורעות - איזה שיהיו - שיתרחשו בדרך "מקרה". ונשאלת השאלה: מה חשבו, אם כן, גדולי ישראל עד הופעת הבעש"ט?

יתכן שקודם התגלות הבעש"ט הבינו שהקב"ה ברא - לדוגמא - עלה, וכך גם ברא רוח, וכאשר הוא מוציא את הרוח מאוצרותיו כדי להביא עננים ולהוריד גשמים, הרי בדרך אגב נופלים העלים על ידי הרוח, ללא חשבון

הבעש"ט גילה את עינינו לדעת שבאמת אין דבר הנעשה בדרך אגב ומקרה, כיון שהן העלה והן הרוח נבראים ברגע זה מחדש, ואם כן בוודאי יש בזה כוונה עמוקה

הרמב"ם בנגלה, הוא אמר על הרמ"ק בקבלה), בספרו 'אלימה רבתי', כותב שעל דומם צומח וחי אין השגחה פרטית, כשיטת כל הראשונים.

רעיון דומה מופיע בספר קבלה בשם 'שומר אמונים' להר"י אירגס, שהוא ספר נפלא המסביר דברים עמוקים ביותר בדרך שאלות ותשובות בין 'שאלתיאל' - היהודי השואל, ו'יהודיע' - המתרץ והמסביר. ולענין ההשגחה הפרטית, גם הוא הולך בשיטה שאין השגחה פרטית על דומם צומח וחי. ואף שהרמ"ק ממונקאטש (שו"ת מנחת אלעזר חלק א סימן נ) ממליץ ללמוד בספר שומר אמונים, הרי הוא מסתייג מדבריו בענין ההשגחה. וזה לשונו בתשובה שם: "אך בסוף ספר שומר אמונים בענין ההשגחות, יש לדלג עליו, ואסור לקרות בו. ושרא ליה מאריה במכשול כזה, שעשה כללים ופרטים בעניני ההשגחה פרטית נגד אמונתנו אמונת אומן בהשגחה הפרטית מאתו ית"ש על כל פרט ופרט, ופרט שבפרט כל דהו. אבל שאר ספרו, הוא נעים נחמד ונעים להשכיל".

זאת, אם כן, הייתה הדעה המקובלת בעם ישראל, עד ששלח הקב"ה ממרום את נשמת הבעש"ט, שבימיו 'נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים'. בתורתו הוריד הבעש"ט אור חדש שהתפשט בכל העולם כולו כדבר פשוט וברור, שהקב"ה משגיח בהשגחה פרטית

כאמור במאמרים הקודמים, הבעש"ט מלמדנו שהקב"ה מחיה ומהווה את הבריאה כולה בכל רגע. לעומת מה שעלולים לחשוב שהקב"ה ברא את העולם בששת ימי בראשית ומאז הוא מתקיים בכוחות עצמו, האמת לאמיתה היא שהקב"ה בורא את העולם בכל רגע מחדש. אמנם כדברי הבעש"ט הללו, המפורשים בתחילת שער הייחוד והאמונה בספר התניא, כתובים רעיונות דומים בספרים נוספים מגדולי ישראל ראשונים ואחרונים, וגם בקרב אלו שלא נמנו על עדת החסידים, אבל מכל מקום עדיין יש לבעש"ט חידוש מיוחד בענין הזה.

כאשר אדמו"ר הזקן מביא בתניא את דברי הבעש"ט, הוא כותב שהבעש"ט "פירש" את ענין התמדת החיות של הקב"ה בעולם. הכוונה במילה "פירש" היא, שהבעש"ט יצר מהענין הזה שיטה פרושה ומורחבת, כזו שאינה נשאת נקודה עמומה של אמונה אלא חודרת ומתפשטת לחיי היום-יום של יהודי.

אחת הדוגמאות הבולטות לשינוי בהשקפה ובעבודת ה' על יסוד דברי הבעש"ט, היא ענין ההשגחה הפרטית, שבאה כתוצאה מהבנת ענין התהוות העולם בכל רגע בדבר ה'.

אמונת אומן

עד הבעש"ט הייתה הדעה הרווחת בספרי מחשבת ישראל שרק על מין האדם יש השגחה פרטית, ואילו על הדומם הצומח והחי יש רק השגחה כללית. זאת הייתה דעתם של הרבה גדולי עולם וקדושי עליון בדורות הראשונים וביניהם הרמב"ם, ואפילו בספרי הקבלה שבאו בדורות מאוחרים יותר עדיין לא ביארו את ענין ההשגחה הפרטית. גם הרמ"ק (שאין צורך להאריך בגדלותו, ורק נזכיר מה שכתוב עליו בספר 'שפע טל' של תלמידו, ש"ממשה עד משה לא קם כמשה". בדומה למה שאמרו על

ר' מאיר'ל מפרימישלן על כך שיהודי אחר פתח חנות בקרבת מקום לחנותו, והוא נוטל ממנו את פרנסתו. ענה לו ר' מאיר'ל: כתוב בתהילים "רבים מכאובים לרשע, והבוטח בה' חסד יסובבנו". פירושו: "רבים" - העובדה שיש בסביבה יהודים אחרים, גורמת "מכאובים לרשע", זה המתייסר במחשבתו פן ואולי יישר מטה לחמו; אבל "הבוטח בה' - חסד יסובבנו": המאמין בהשגחה פרטית יודע שבאוצרותיו של הקב"ה יש די והותר פרנסה לכל בריותיו, וממילא אינו בהול אחר ממונו וחיייו שלמים ושמיים.

כשם שהדברים נכונים בענייני גשמיות, בוודאי כן הם ברוחניות. בצוואת הריב"ש מהבעש"ט (סי' קכ) כתוב, שכאשר יש לאדם מניעות ועיכובים בתורה ובתפילה, עליו לדעת שגם זה מן השמים. כלומר, אמנם אדם צריך לעשות את שלו ולהשתדל לבחור בטוב, אבל התוצאות של מעשיו כבר אינן תלויות בו אלא ברצון ה', וייתכן שבשמים רוצים לעכבו ולהעמיד בפניו נסיונות כדי להגדיל ולהעמיק את עבודתו.

כללו של דבר: בוודאי צריך אדם לחשוב בשכלו ולכלכל דרכיו איך ומה עליו להשתדל לעשות בעתיד, בגשמיות וברוחניות, אבל בה-בעת כלפי העבר חייב הוא לזכור שהכל מן השמים. ואשר לכן, גם אם רצה האדם ובחר בטוב ואף על פי כן לא הצליח להשיג את מטרתו כמתוכנן, הרי אין לו להישבר ולדאוג אלא לדעת שמשמים רוצים שיתאמץ עוד ועוד.

דברים אלו, שיסודם בתורת הבעש"ט בעניין ההתהוות האלוקית המתמדת בכריאה הנוגעת להשגחה הפרטית, משליכים על כל צעד ושעל בחיינו, בין אדם למקום ובין אדם לחברו. ואף כי אמנם כולנו יודעים עתה - אחרי שזכינו לאור תורת הבעש"ט - שכך פני הדברים, עדיין עבודה גדולה לפנינו להפנים את הרעיונות הגדולים הללו וליישם בתוך עולם המעשה. וכשזוכים וחיים כך אפשר לומר בכיור: אשרי היהודי המאמין בהשגחה פרטית, החי חיי מנוחה ושמחה בגשמיות וברוחניות. ■

מין המדבר יש בחירה, וממילא רק הוא יכול לפעול גם באופן עצמאי.

מכל האמור עולה עיקר ויסוד גדול בהשקפת ישראל - הבנת עניין ההתהוות בכל רגע מחדש, שהוא מחידושי והדגשות תורת הבעש"ט, ואחת ההשלכות מעניין זה היא סוגיית ההשגחה הפרטית. סוגיה זו כפי שנלמדה בבית מדרשו של הבעש"ט, ומשם נפוצה לכל הארץ, משנה את כל חיי האדם. זהו מסוג החידושים שאינם רק כתובים בספרים ונשארים שם, אלא בהתבוננות הנכונה הם יוצאים מן הספרים והופכים ל"תורת חיים" יום-יומית.

כאשר יהודי מאמין באמת בהשגחה פרטית ויודע בבירור שכל המתרחש עמו באופן השמים, הוא יכול להמשיך להיות בשמחה נגד כל מונע ולהעפיל בעבודתו יתברך

הדרך אל השמחה

אדם המייסד את חיייו על פי ההשקפה שהקב"ה משגיח עליו ומלווהו בכל פרט ופרט, בדרך ממילא יוביל הדבר לחיזוק אחד היסודות הגדולים בעבודת ה' - השמחה. כידוע, ללא שמחה אי אפשר לעבוד את ה'. וכפי שאדמו"ר הזקן מבאר בתניא (פרק כו), הרי כשם שהמנצח בהאבקות גשמית בין שני אנשים הוא לא בהכרח החזק מהשניים, אלא זה הזריז וקל התנועה והמלא שמחה וחיוניות, כך גם במלחמת היצר ובעבודת ה' אי אפשר לנצח ולהצליח ללא שמחה.

ברם, הלא הכל יודעים שהעולם הזה ואתגריו מערימים ניסיונות בדרכם של יראי ה' על כל צעד ושעל, ואלו יכולים להחליש ולדכוך את רוחו של האדם ולהעציבו, עד שיגרמו לו להתייאש מלנצח במלחמתו. ואם כן, אדם שאינו בעל אמונה חזקה בהשגחה פרטית יתקשה מאוד לשמוח, כי תמיד ימצאו דברים שיפריעו לשלוות נפשו ולשמחתה. מה שאין כן כאשר יהודי מאמין באמת בהשגחה פרטית ויודע בכיור שכל המתרחש עמו באופן השמים, הוא יכול להמשיך להיות בשמחה נגד כל מונע ולהעפיל בעבודתו יתברך מעלה מעלה.

כאשר אדם מנהל את חיייו בידיעה והרגשה שהקב"ה מנווט את חיייו ובוודאי לטובה, הוא חי ברגיעה מוחלטת. למשל, הוא אינו מתחרט על פגישה עסקית שחפץ בה ולא באה לידי פועל, כיון שהכל ממנו יתברך. וכך גם בדברים שבין אדם לחברו, הוא פוטר את עצמו מקנאה ושנאה המוציאים את האדם מן העולם. מספרים על יהודי שבא והתאונן בפני הרה"ק

והשגחה מיוחדת. הרברים קרו כך כי זהו חלק מכללי הטבע - שעלים נופלים ברוח.

ברם, הבעש"ט גילה את עינינו לדעת שבאמת אין דבר הנעשה בדרך אגב ומקרה, כיון שהן העלה והן הרוח נבראים ברגע זה מחדש, ואם כן בוודאי יש בזה כוונה עמוקה - הרי אפילו, להבדיל, אדם פשוט אינו מייצר דבר-מה ללא כוונה, ומכל שכן הקב"ה אינו מחולל דברים ללא כוונה, וכאמור שאין כל הבדל בין תחילת הבריאה לבין המתרחש אלפי שנים אחריה, וממילא מוכרחים לומר שיש השגחה פרטית על כל פרט ופרט.

השגחה במחשבה תחילה

זאת ועוד: ישנו מושג בפנימיות התורה הנקרא "מחשבה הקדומה דא"ק" (=דאדם קדמון), שהיא המדרגה העליונה ביותר בעולם האצילות. ונקדים משל להבנת הדברים: כשאדם רוצה לבנות בית, הרי קודם כל עולה ומצטייר הבית וכל פרטיו במחשבתו, ואחר כך האדם מוריד את המחשבה לידי מעשה ומתחיל את תהליך הבניה בפועל. אך לעומת המצב אצלנו, שכאשר הכל עדיין נמצא במחשבה שום דבר עוד לא קיים במציאות, הרי שאצל הקב"ה אין הדברים כן, כי בחיקו יתברך גם עצם המחשבה היא בריאה, אלא שזו בריאה באופן נעלה ביותר - במדרגת המחשבה.

כך מפורש בספר 'פרדס רמונים' להרמ"ק, בביאור הפסוק "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם". בוודאי אין פירוש הפסוק כפשוטו - שמחשבותיו של הקב"ה שונות ממחשבות בני אדם - כי אם כן, מה בא להשמיע לנו בזה?! אלא הביאור הוא, שבחיק הנבראים אין המחשבה פועלת מאומה, אבל למעלה אצל הקב"ה גם המחשבה היא מציאות שרירה וקיימת, אם כי מאוד רוחנית ומופשטת. וכיוון שרצה הקב"ה לברוא את העולם הזה התחנן הרחוק מאלוקות, בראו ב"עשרה מאמרות" דווקא, דהיינו באופן של דיבור. כי על ידי בריאה באמצעות דיבור נעשית בריאה הנראית לנו כנפרדת מאלוקות, כפי שאנו מכירים וחשים בעולמנו זה.

ולענייננו: בדיוק כשם שצאל האדם כאשר עולה במחשבתו לבנות בית כבר מצטיירים כל הפרטים במחשבתו, כך כאשר עלה במחשבתו של הקב"ה לברוא את העולם, דהיינו במחשבה הקדומה דא"ק, כבר היו שם כל העולמות עם כל היצורים והנבראים - דומם צומח חי ומדבר - שיהיו לכל אורך "שית אלפי שנים" על כל פרטי הפרטים שבהם, וממדרגה מופשטת זו ירדו אחר כך כל הפרטים לעולמות ונבראו בפועל. ואם כן, אין להעלות על הדעת מחשבה האומרת שאין השגחה פרטית, כי הרי כל מה הנעשה בעולמנו כאן כבר היה בעצם קיים למעלה, ב"מחשבה הקדומה דא"ק", אלא שאר עתה הגיע הזמן שדבר פלוני יתרחש בפועל בגשמיות העולם.

ולהעיר: ישנו רק נברא אחד היכול לנהוג שלא כפי הכוונה העליונה, והוא האדם שהוא בעל בחירה. אצל שאר הנבראים, כל דבר וכל תנועה הוא בהשגחה פרטית נפלאה, ורק אצל

נתיבים נתיבים

אלפי יעדים נתיב אחד!

נתיב פרו - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!
אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני שבת בצורה הסובר והמשתלמת ביותר.

רוצה שהעלון שלך יגיע ליעדך?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון!

נתיב
ככה מגלים ימים בסטה

074-703-5009

ישור את אתשר בר אתבאר

ה'בבא סאלי' כבר שקל לעזוב את ארץ ישראל לאחר שעלה אליה, אך המכתב שהגיע שינה את דעתו • מה פשר סוד נדודיו של צדיק בעולם, וכמה פעמים יש לטבול במקווה מדי יום • כיצד התבטא בעת לימודו בספר 'לקוטי תורה' לבעל התניא, והיכן היה שוהה ומתבודד בימים הנוראים בהיותו בצרפת • נס המקווה הכפול במרוקו והמילים האחרונות שיצאו מפה קודשו • שביבי אור בשולי אדרתם של ה'בבא סאלי' ובנו ה'בבא מאיר' זצוק"ל וסוד קישורם עם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע וגדולי צדיקי החסידות, מתוך הספר 'האיר פני המזרח' בעריכת הרב שבתי ויינטראוב שליט"א, הרואה אור במלאות 40 שנה להסתלקות ה'בבא סאלי' •

ישרי לב שמחו ועלצו בהלולת מרעיש ארץ

הרב לוי יצחק הולצמן

פורת יוסף. במרוצת השנים גמלה בו ההחלטה לעלות לארץ ולהשתקע בה, ובפעם הזאת לא שעה להפצרותיהם של אנשי תפילאלת שלא יעזבו, אך הותיר את בנו הבכא מאיר/ למלא את מקומו. בערב ראש השנה תשי"א עגנה במל חיפה האונייה בה נסע הבכא סאלי לארצנו הקדושה וקבע בה את מושבו.

מטרת עלייתו הייתה כדי לשבת על התורה ועל העבודה בשלווה, ולמעשה רצה הבכא סאלי להתנזר מעול ההנהגה שהיה מוטל עליו בהיותו במרוקו. אך ככל שחלפו הימים חש הוא כי אין הדבר עולה בידו, מאחר שהמונים נקבצו ושיחרו לפתחו בבקשת עצה וברכה גם בארץ הקודש. בשנת תשי"ב כתב אל הרבי כי שוקל הוא לעזוב את ארץ ישראל ולעבור להתגורר בארצות הברית סמוך ונראה לבית מדרשו של הרבי. מקורביו הבינו כי עניינים טמירים יש כאן, ואף ראו זאת כניסיון מצד הבכא סאלי להיפגש פנים בפנים עם הרבי כדי להחיש גאולה לעמנו, בדומה לניסיונם של קדושי עליון הבעש"ט והאור החיים להתראות יחד. "כמי שזכה להיות קרוב לצדיק", אומר הרב"ג רבי יעקב אשר וינטרוב ראש הכולל' בנתיבות, "אוכל להעיד כי הייתה תמיד תחושה שהקשר השמימי בין הבכא סאלי לרבי מליובאוויטש הוא כעין המסופר על הקשר בין האור החיים הקדוש שהיה בארץ ישראל לבין הבעל שם טוב הקדוש מייסד החסידות במז'יבו".

אולם כאן התרחשה תפנית דרמטית והיסטורית. הרבי לא רק שלא קיבל את גישתו של הבכא סאלי להתנזר מאדרת ההנהגה, אלא אף הבהיר כי לדעתו מוטלת עליו חובה קדושה להנהיג בארץ את כלל בני עדות המזרח. בו' בניסן תשי"ב השיב הרבי לשאלת הבכא סאלי, ולאחר שהאריך בכיזור העניין בדרך הסוד והפנימיות, סיכם וכתב:

"לפי דעתי, כיון שנמצא כבוד הדרת גאונו שליט"א בארץ הקודש תבנה ותכונן בה נמצאים עתה עשירות אלפים של אחינו הספרדים שליט"א ומצד ריבוי הנסיונות העלמות והסתרים זקוקים הם להוראות תכופות בדרכם הקשה בגשמיות וברוחניות, הנה זכות עצום וגדול נפל בחלקו של כבוד הדרת גאונו שליט"א אשר הוא ישתמש בכשרונות והסגולות אשר חננו השם יתברך ובאוצרות מלכים אשר נמסרו לו מאבותיו הקדושים, דור אחר דור, לצאת במלחמה נגד היצר קליפות וסטרא אחרא בראש צבאות אנשי קהלות הקודש המושפעים ונשמעים לרצונו מלחמת ה' ולפרסם אלקותו יתברך בכל סביבתם אשר אין עוד מלבדו כפשוטו ממש, שהכל הוא אלקות. ובפרט שנמצא הוא בארץ טובה ורחבה גם כן, אלא שצריך לגלות בפועל אשר ארצנו זו היא ארץ הקדושה, ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה".

ואכן, ככל שניסה להשתמש הבכא סאלי מלהיות תל שכל פיות פונים אליו, דבר לא הועיל לו. רבבות התדפקו על דלתותיו של הצדיק, אשר קיבל את דבריו של הרבי ששליחותו עלי אדמות היא מלחמת ה' ולהשתמש באוצרות המלכים של אבותיו הקדושים לפעול פעולת ישועה ורחמים על עם קדושים.

"עַר אִיזו דָאך אַ בעל-שם סְקַעַר אִיד", כך היה מתבטא כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע לשמע שמו של הצדיק הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זצוק"ל. ובעברית: "הוא הרי יהודי של הבעל שם טוב", כלומר מלומד בניסים, ובקיצור: מלוב"ן. ביטוי נדיר זה ודומיו שיקפו את מסכת הקשרים המופלאה שנתקמה בין הרבי לבין גדולי צדיקי ורבני יהדות המזרח ובראשם הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא, 'סידנא בכא סאלי', ובנו הרה"ק רבי מאיר, ה'בכא מאיר'.

קשר אמיץ וייחודי זה נוצר בשנת תשי"י, כאשר הרבי החל לשגר את חסידיו למדינות צפון אפריקה, לקהילות היהודיות במרוקו ותוניס ועוד, בכדי לחזק ולהפיץ את היהדות הנאמנה אל מול הרוחות המודרניות שנשבו בהן בעוצמה. צדיקי בית אבוחצירא, כשאר רבני מרוקו, ראו עין בעין את פעולותיו ועבודתו בקודש של הרבי שעלתה בקנה אחד עם פעלם הכביר במקומות מושבותיהם, והיו שותפים פעילים אף בהפצת אור החסידות ופנימיות התורה בקרב יהודי מרוקו (המהפכה היהודית במרוקו סוקרה בעבר בי"כ קרוב, גליון מס' 40).

כמי שזכה להיות קרוב לצדיק, אוכל להעיד כי הייתה תמיד תחושה שהקשר השמימי בין הבכא סאלי לרבי מליובאוויטש הוא כעין המסופר על הקשר בין האור החיים הקדוש לבין הבעל שם טוב

מה לודו ירחק מפי
(פיוט 'ונה יונה'
לרבי יעקב אבוחצירא זצוק"ל)

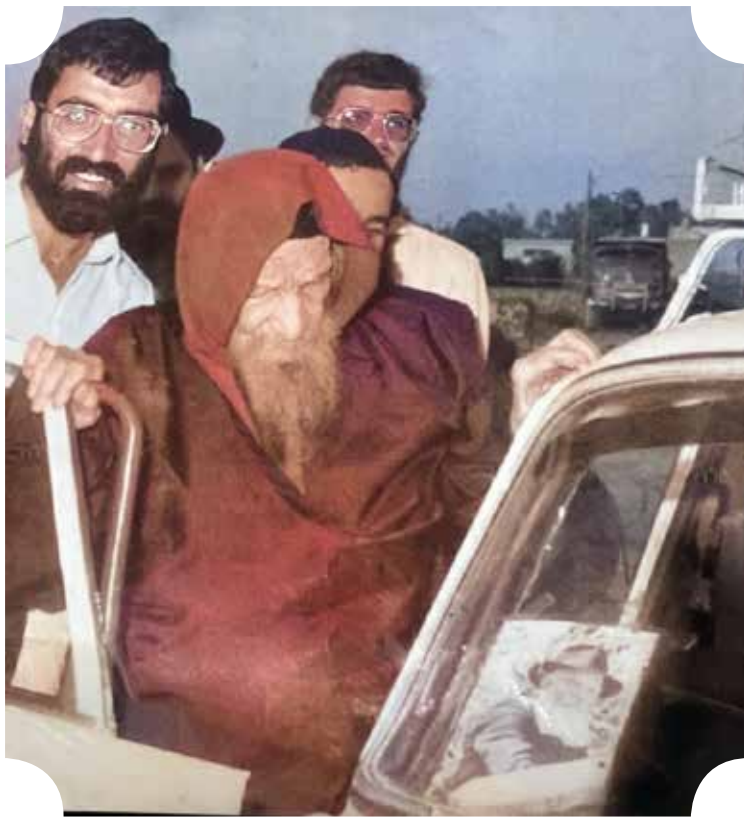
הבכא סאלי נולד בא' בתשרי, יום ראשון של ראש השנה תר"ג, בעיר ריסאני שבמחוז תפילאלת במרוקו, כנצר למשפחת רבנים ומקובלים בעלי מופת. אביו, רבי מסעוד אבוחצירא שכיח כראש הישיבה המקומית, היה בנו בכורו של ראשית שלשלת הזהב למשפחת אבוחצירא, הגה"ק רבי יעקב אבוחצירא זי"ע בעל 'אביר יעקב'.

עוד מילדותו ניכר עליו כי לגדולות נועד, וכאשר שאר בני גילו היו מבלים את זמנם במשחקים ודברי חולין היה ישראל ינוקא יושב ולומד תורה בהתמדה. בצעירותו הגה בתורת הנגלה והקבלה בהתבודדות ח"י שעות ביממה באופן קבוע, וכך התעלה בגאונותו ובצדקותו כאחד הקדושים אשר בארץ. כנער בר מצווה כבר הוכיח בקיאות מדהימה בש"ס ופוסקים ואף בכל כתבי הארז"ל. במקביל החלו רבים לבקש את ברכתיו עד שנתפרסם שמו בקרב יהודי מרוקו והחלו מעלים על נס את המופתים שהתחוללו בכוח תפילותיו. כך זכה לכינוי אשר הפך ברבות הימים לשמו בפי כל - 'בכא סאלי', ובתרגום מערבית: האב המתפלל.

בשנת תרס"ח נפטר עליו אביו, וכבנו בכורו נתבקש הבכא סאלי, שהיה אז בן 18 בלבד, להמשיך את מורשתו בראשות הישיבה. ברבות השנים, לאחר שהתמנה לרב מחוז תפילאלת ואחר כך לרבה של ארפוד, הפך הבכא סאלי למורה הדרך לרבבות יהודי מרוקו, עד שנחשב כסמכות התורנית הראשונה ולרבה של כל בני הקהילה המעטירה.

מצעירותו כמהה נפשו של הבכא סאלי לחונן את עפר ארץ הקודש. במשך השנים הרבות בהן כיהן ברבנות מחוז תפילאלת נסע לארץ הקודש לשני ביקורים ממושכים. בשנת תרפ"ב, אז נפגש גם עם זקן המקובלים, הסבא קדישא רבי שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל שכיבדו וחיבבו ביותר, ובמשך קרוב לשנה חבש את ספסלי ישיבת המקובלים בית א"ל. בשנת תרצ"ג ביקר שוב בארץ, אז הגה בתורה בישיבת

קדוש בכל מעשים גם מלמד בנסים

(פינט' לנבדו ריכא' שכתב רבי מסעוד שניאור זצ"ל
לנבדו הבבא סאלי בהיותו בן ל"ג שנים)

הגה"ח רבי בן-ציון גרוסמן נמנה על ראשוני הציבור החסידי שהכירו את הבבא סאלי. כאשר ביקר בצעירותו בציון רבן גמליאל ביבנה יחד עם אחיו הגאון רבי יצחק דוד, לימים רבה של מגדל העמק, נודע להם כי הגיע ליבנה "צדיק חדש ממרוקו", והשניים הלכו לקבל את פניו. "כשנכנסנו, שאל אותנו הצדיק איזו ברכה נרצה. היינו אז בחורים וביקשנו את ברכתו לזיווג הגון. הדבר מצא חן בעיניו מאוד והוא בירך אותנו, ומיותר לציין שאכן בתוך זמן קצר נישאנו בשעה טובה. כשאמרנו לו שאנו שייכים לחסידות קרלין, ראינו את בקיאותו בדרכי החסידות עד שנדמה היה לנו לאחד מזקני חסידות קרלין. מרן הבבא סאלי מעולם לא שכח את יום ההילולא של אף אחד מתלמידי הבעש"ט והמגיד ממעזריטש, ותמיד הדליק נרות וערך סעודה לכבודם."

הרב גרוסמן הפך לבן ביתו ונמנה על אלו שהביאו ליריעת הציבור החסידי את גדולתו של הצדיק ממרוקו שהולך בדרכי הבעש"ט. במסגרת זו זכה לרקום חוליה בקשר העמוק והמיוחד של הבבא סאלי עם האדמו"ר רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, כפי שחושף לראשונה כעת: "מכיוון שהייתי משמשו משך תקופה, וזכיתי לשמוע דברי הגיב הרבי: "אולי סיפרתי לו שהגיע צדיק ממרוקו. זהו הצדיק ממרוקו שביקר כאן בארץ ישראל בשנת תרפ"ב והיה בשיבת בית א"ל, אם אכן מדובר בו, הרי הוא עובד ה' על פי דרך החסידות ואני רוצה לבקרו". הרבי ביקש ממני לעמוד על זהותו, ואכן התברר לי כי בשנת תרפ"ב ביקר הבבא סאלי לראשונה בארץ ישראל. הרבי שמח שמחה גדולה על עליית הצדיק לארץ ומיד הביע את חפצו להיפגש עמו. הפגישה הייתה מיוחדת ביותר, היה זה כעין 'שישי' משותף לשני הצדיקים, והבבא סאלי הורה להכין סעודה בשורת כיד המלך. היו כאלו שחששו לאכול, אך הרבי הורה לכולם לאכול והתבטא כי המלאכים שומרים בבית הזה על הכשרות."

במשך השנים ראה הרב גרוסמן בביתו של הצדיק מראות שלא מעלמא הדין, אבל הסיפור הבא מצמרר אותו עד עצם היום הזה. "לפני קרוב ליוכל שנים בהיותי בביקור בלונדון, בשעת בוקר מוקדמת של יום שישי התדפקן בבהילות על דלתי שני יהודים, ר' חיים ישעיה שוורץ שהיה ראש קהילת סאטמר ור' מתתיהו קרויס, וסיפרו לי על אסון שאירע לבתו בת ה-6 של אחד ממכריהם. הילדה נפלה מקומה שנייה על ראשה והובהלה לבית הרפואה במצב של תרדמת.

גדולי המומחים הוזעקו לאבחן את מצבה, אך כולם היו בדעה אחידה שאין לה סיכוי ר"ל. הם ביקשו ממני לטוס מיידית לפריז, בה שהה באותה עת הבבא סאלי, ולהיכנס אליו בהיותי בן-בית אצלו ולבקש את ברכתו להצלתה.

"הייתי נבוך למשמע הבקשה, סיפרתי להם כי הבבא סאלי שפך בפניי את ליבו הטהור ואמר לי "מה אני בכלל, למה אנשים באים אלי? מה רוצים ממני?". הוא התבטא שכל רצונו לשבת על התורה והעבודה ואינו רוצה כלל לקבל אנשים, אבל היות והוא רואה שהבאים אליו מקבלים עידוד, אינו יכול למנוע זאת מהם ולכן הוא מקבל אנשים מיום ראשון עד חמישי, אך בימי שישי ושבת אפילו לבני משפחתו אין רשות להיכנס אצלו. את כל זאת סיפרתי להם, אך הם התעקשו שחומרת המצב דורשת שנעשה כל שביכולתנו והדבר אינו סובל דיחוי לאחר השבת.

"טסנו לפריז ומיד סרנו לביתו של הצדיק. הרבנית קיבלה את פנינו יחד עם בתה הרבנית אשת רבי דוד בוסו, ואף הן אמרו שאין להן רשות להיכנס אל הקודש, אך כאשר שמעו את הדברים אזורו עוז להיכנס לחדרו הקדוש של הבבא סאלי בחיל וברעדה. הצדיק שמע את הדברים והורה להכניס את 'חכם בן ציון', נכנסתי לחדרו והזכרתי את שם הילדה ומיד הרים את שתי ידיי הקדושות ואמר "התפילה התקבלה". חזרנו מיד ללונדון, ועוד באותו יום שישי התחולל שינוי עצום במצבה הרפואי של הילדה. למותר לציין שהילדה החלימה כליל ולימים הקימה משפחה ענפה לתפארת."

”
הצדיק החל לבכות
וציטט בפניי את תחילת
תיקוני הזוהר, שם נאמר
שהצדיקים נודדים כמו
השכינה שאין לה בית,
ולכן דיו לעבד שיהיה
כרבו
”

גילוי דעת

מאת כבוד רבני ארץ הקדש שליט"א

הננו בזה לפרסם דעתנו, דעת תורה, כי לאור המצב בו נתון עם ישראל בתקופה האחרונה, אסור להחזיר שטחים מארץ ישראל היות והחזרת השטחים עלולה ח"ו לסכן את בטחונם הממשי של תושבי המדינה עיי קירוב תחתיו ומטוסי האויב אל מרכזי הישוב שלנו ח"ו, היות וראשי מוטחי הצבא הודיעו כי החזקת שטחי יהודה ושומרון מוכרחת כי בלעדם לא תתכן הגנת תושבי ארץ הקדוש הנה דין התורה מביאר בשיעור הלכות שבת סימן שכ"ט:

נכרים שצרו על עיירות ישראל אם באו על עסקי נפשות ואפילו באו סתם ויש לחוש שמא באו על עסקי נפשות ואפילו עדיין לא באו אלא ממשמשים לבא יוצאים עליהם בכלי זיין ומתלליו עליהם את השבת, ובעיר המסוכנת לספר אפילו אינם רוצים לבא אלא על עסקי תבן וקש מחלליו עליהם את השבת. ע"כ, ובמסוקים כתבו הטעם: שמא ילכדו העיר ומשם תהא הארץ נחזה ליכבש לפניהם.

ישראל אבוהצירא	בוסקילה יוסף
רבן של כל בני המערב	רבה של בית שמש
מאיר אבוהצירא	שמעון ביטון
אשדוד	רב דחורה
אבינו בנימין	בלומנקרין חיים
חבר מועצת הרבנות הראשית	רבה של שדרות
ישראל אליורק	בר חן דוד
רב ואב"ד אשדוד	רבה של שדרות
רב אליעזר	רפאל ברונו
אב"ד קטמון ירושלים	אב"ד קרית חיים
מרדכי אלמליח	יצחק גליקמן
רב ואב"ד קרית גת	רב דחולון
פרץ אריאל	ישראל גרוסמן
רב ואב"ד הוד השרון	דומיץ ירושלים
יהודה בוטראשווילי	יצחק דוד גרוסמן
רב ראשי ליהדות גרוזיה	רב ואב"ד מגדל העמק

דעת תורה. הבבא סאלי ובנו הבבא מאיר בראש החותמים, באורח נדיר, על 'קול קורא' נגד מסירת שטחים בתקופת הסכמי 'קמפ דייוויד', לאור בקשת הרבי

שבפרברי פאריז. כל מה שביקש למענו היה להקצות לו חדר קטן בו היה מסתגף ולומד כל שעות היממה, ובצניעות מופלאה עבד את קונו בסילודין. מה מאוד שמח בראותו שרבים מבני הישיבה הם בוגרי מוסדות החינוך שהקים הרבי במרוקו, וכעת הם תלמידי ישיבה ההוגים בלימוד פנימיות התורה ובדרכי החסידות. הוא היה מדבר עם הבחורים, מחזקם ומעניק להם מברכותיו הטהורות.

הגאון רבי ישועה חדאד זצ"ל הוא מתולדות המהפכה התורנית-חסידית במרוקו. בילדותו התגורר בכפר בשם טאביא במרוקו בו גרו כשלושים משפחות יהודיות, ולמד יחד עם דודו רבי יצחק חדאד שהיה בקי בספרי קבלה. לאחר הגיעו למצוות, בשנת תש"י, נסע רבי ישועה לעיר מקנס שכונתה 'ירושלים של מרוקו' בכדי ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים' שהוקמה בה באותה עת בידי שלוחי הרבי. כעבור שנתיים התקבל לישיבה המעטירה בברינואה ובה למד שש שנים נוספות. בשנת תשכ"א הטיל עליו הרבי להיעתר לבקשת הקהילה הספרדית במילאנו ולשמש בה כרב, והוא עודנו בחור טרם נישואיו. במשך למעלה מיובל שנים כיהן בתפקידו זה עד לפטירתו בשנת תשע"ח.

בחווד אלול תשט"ז זכה להיות ה'חברותא' של הבבא סאלי ללימוד הספר 'ליקוטי תורה' של בעל התניא, בעת שהלה קבע את מושבו כדרכו בישיבת ברינואה. סדר לימודם היה לפנות בוקר, קודם תפילת שחרית שנערכה במנין מיוחד לכבודו של הבבא סאלי בהשכמת הבוקר. בנו הרב יוסף חדאד מספר בשם אביו כי מפעם לפעם בעת לימודם המשותף, היה הבבא סאלי קורא בהתפעלות: "רבי זלמן (הכוונה לבעל התניא) איך הגעת כה גבוה? רבי זלמן איך הגעת לדברים כאלו?".

בערב יום הכיפורים זימן רבי ישועה את השוחט החב"ד"י בפריז, רבי יואל איידלמן, לשוחט את ה'כפרה' של הבבא סאלי. לאחר מכן שאל את הצדיק על התרשמותו מהשוחט, וענה לו "גם משה רבינו יכול לאכול משחיתתו". באותה הזדמנות סיפר לו הבבא סאלי על שוחט שהיה מרטיב את הסכין בדמעותיו בקריאת שמע שעל המיטה, וכך מחליק ובודק את הסכין.

נאח ונאח לתל על זיו קדשת ישראל

(פיוט 'אשיר אזור נגניה' לוינו הבבא סאלי זצ"ל)

כאשר הגיעה לפרקה בתו הצעירה של הבבא סאלי, התדפקו על דלתותיו שידוכים נכבדים מבינם של גדולי עולם שרצו

גילו צדיקים. הבבא סאלי בסעודה בעידנא דחדוואת

אענופה אשכנה וארחיקה נדד

(פיוט לזיו יצחק אבוהצירא זצ"ל)

"זכיתי שהבבא סאלי יחשוף בפניי סוד כמוס וזו הפעם הראשונה שאני מספר זאת", אומר רבי בן-ציון גרוסמן. "שאלתי פעם את הבבא סאלי למה הוא תמיד נע ונד בעולם. לא אשכח את המחזה המבהיל שבא בעקבות זאת, הצדיק החל לבכות וציטט בפניי את תחילת תיקוני הזוהר על הפסוק "כְּצַפּוֹר נִגְדַדְתָּ מִן קִנָּה כֵּן אִישׁ נִגְדַד מִמְּקוֹמוֹ", שם נאמר שהצדיקים נודדים ממקום למקום כמו השכינה שאין לה בית מאז חורבן מקדשנו, ולכן "דיו לעבד שיהיה כרבו". דומני שזו הפעם היחידה בה הצדיק חשף את סוד נודדיו הרבים בעולם". בעשור הראשון לשהותו בארץ הקודש נדד הבבא סאלי רבות בין צרפת ומרוקו לסירוגין. בשנים אלו היה מבקר לעיתים קרובות במוסדות הקודש שהקימו שלוחי הרבי במרוקו ובצרפת, ואף העניק מעצותיו, ברכותיו והוראותיו בענייני החינוך הכשר. סיפורים רבים נסוכו סביב מנהגו משך כמה שנים בחודשי אלול ובימים הנוראים, להתבודד בישיבת חב"ד 'תומכי תמימים' בברינואה

לראש צדיק קדוש ישראל מלפנינו

פרסום ראשון

בספר 'האיר פני המזרח' מתפרסם לראשונה מכתב נדיר מאת הגה"ק רבי מאיר אבוהצירא ה'בבא מאיר' זצ"ל אל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, מלפני כשבעים שנה. באותן שנים קיימו הצדיקים התכתבות ענפה ביניהם, כאשר ה'בבא מאיר' שולח אל הרבי את ספרי הקבלה מבית אבותיו ואילו הרבי משיב לו בשיגור ספרי חסידות. בתחילת חודש חשוון תשי"א שלח אליו הרבי ספרים ובהם ספר תניא ומדברי תורתו של הרבי וחמיו כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע, ובכ"ז חשוון כתב רבי מאיר את מכתב התשובה המובא כאן.

היה זה בעיצומה של שנת האבל על הסתלקותו של אדמו"ר הרי"צ, וחתנו הרבי סירב בתוקף באותם ימים להנהיג את עדת חב"ד. אך ה'בבא מאיר' כבר נהג בו מנהג אדמו"רות וכל דבריו הקדושים רוויים בקריאה והפצרה בו לקבל עול הנשיאות, החל מרמז השנה תשי"א בכתוב "הוד והדר תשוה עליו".

ב"ה. יום שנכפל בו כי טוב ז"ך לחודש מרחשון. כאן שנה רבי "הוד והדר תשוה" [תשי"א] עליו" לפ"ק.

עליון על כל הממלכות יריק שפע טללי שלומות וברכות לראש צדיק, קדוש ישראל מלכנו, גאון עוזנו וצבי עדינו, אינו אלא שרף מלאך אחד המיוחד בעדרו איש אלקים קדוש הוא מופת הדור והדרו רב פעלים מקבציאל שריבה וקבץ פעלים לתורה עטרה בראש כל אדם עטרת צבי וצפירת תפארה עמוד ההוראה ושר התורה כקש"ת האדמו"ר מר"ן מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א ויחי שמו לעד אמן. חתנא דבי נשיאה אריא דבי עלאה כקש"ת האדמו"ר מרנא ורבנא קוה"ק וכו' וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ועכ"י אכ"ר.

אשתחיה אפים ארצה בקידה חמש מאות, כלפי הקדש הרב דומה למלאך ה' צבאות ולכל הדברות ולכל האמירות, קדמה קריאה זו תפלה לאל נורא

עלילה, ימים על ימי מלך יוסף ושנותיו באחד ומאה יעלו לכסא וסמוכות שלוי ישב לכסא רם ומתנשא 'שש מעלות לכסא' ובצלו נחיה כולו שני קאמרינן והדרה וזיוה ויקריה לא יעדי מינן, והיה עלהו רענן על ישראל ועל רבנן אמן נצח סלה ועד.

אין לי פה להשיב ולא מצח להרים ראש נגד כ"ק מרן שליט"א וענוותו תרבני, שפנה אל האזוב יתוש כמוני שזכינו לריחו דברות קודשו מלהבות אש דברי אלקים חיים בצירוף ספרי דבי רב קוה"ק ששכינה ממש מדברת מתוך גרונו המלאים יחודים ויראת שמים וגובה להם וליראה להם ספר הקדוש בעשר קדושות ספה"ק התניא וכו' אשר כל הוגה בהם בכוונה שלימה ורצויה אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ בלי שום ספק חלילה.

אשרינו מ"ט [מה טוב] חלקנו ומ"ן [ומה נעים] גורלנו שזכינו לאורות קדשים המשמחים אלקים ואנשים, עיני לשמיא נטלית, שישפיע עלינו מזיו קדושתם ותורתם וזכותם תגן עלינו אלף המגן, ויתקננו בעצה טובה מלפניו בגשמיות ורוחניות אמן.

ובא האות להודיע במרום קודשו אור ישראל וקודשו שליט"א תהילה לא-ל יתברך הכל מסודר בסדר נאה ויאה על התורה ועל העבודה ארוכה מארץ מדה ה' יגמור לטובה ולברכה אלף פעמים ככה אמן ואמן.

לבוא בקשרי חיתון עם קודש הקודשים, אך הצדיק דחה את כל ההצעות. איש לא הבין את פשר דרכו בקודש, אך ידעו שכל תג בהליכותיו מכוון הוא ביותר. כך היה עד שבשנת תשל"ה בא לפתחו שידוך יוצא דופן. אחד ממקורבי הבבא סאלי שהתחנך בישיבת 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד נפגש עם הגאון רבי מאיר צבי גרוזמן זצ"ל, מראשי הישיבה, וביקש את עזרתו במציאת בחור תלמיד-חכם וירא-שמים עבור בתו של הבבא סאלי. "הבנתי שמדובר כאן בשידוך מיוחד, ומיד אמרתי לשואל שיש אצלנו בחור שעונה על כל הדישות: הרב ישר אדרעי, שכשמו כן הוא, ישר דרך, תלמיד חכם, אהוב על המקום ואהוב על הבריות", שח הגרמ"צ לימים.

הבחור המדובר נסע מיד לפגוש את הצדיק בביתו בנתיבות. כמקובל, נשקתי את ידו הקדושה, משחזר רבי ישר אדרעי שליט"א את המפגש המיוחד, "ובליבי חשבתי שהכל מאת השם יתברך. אם ירצה הצדיק השידוך יתקיים, ואם לא, סימן הוא שזה לא השידוך שלי. הבבא סאלי לא שוחח איתי בלימוד אך התעניין במשפחתי. הוא שאל לשמו של אבי, באיזה כפר התגוררה משפחתי במרוקו ומה שורשיה.

לקראת סיום השיחה, ביקש ממני הצדיק להושיט לו את ידי. הודשטתי לו, והוא הסתכל בכף היד מספר דקות. זה היה נראה כאילו הוא מנסה לברוק האם אכן אני החתן המיועד, אך בסוד ה' מי יעמוד. הפגישה הסתיימה ויצאתי מהחדר כשהבבא סאלי לא אמר דבר לחיוב או לשלילה, אך תכף ביקש לקרוא לרבנית שתערוך שולחן ולהביא 'לחיים' לסגירת השידוך. כמובן, במקביל, כתבנו מיד לרבי, והוא בירך אותנו וביקש שנהיה שלוחיו בעיר נתיבות. כך זכיתי להיות בד' אמותיו של מורי וחמי קרוב לעשור, עד להסתלקותו.

"עבודת ה' של מורי וחמי זצ"ל הייתה כשל מלאך ה'" מעיד חתנו רבי ישר, "מצעירותו החל להתענות משבת לשבת בלי הפסקה. סיפרה לי הרבנית חמותי תחי' שהיה מסתיר את התענית שלא ידעו מכך, ולפני כניסת שבת ירד לטבול במקוה וכשעלה ממנו לבוש בגדי שבת היה נראה כמלאך. הצדיק שמר על עינו והלך תמיד עטוף בצעיף על ראשו. בדרך כלל היה לומד בספר הזוהר. מצד אחד עסק בסיגופים וכתעניות וכידוע לא אכל בשר במשך ארבעים שנה, ומצד שני עבד את ה' בשמחה ולעתים קרובות היה שותה ומשקה לאחרים 'עראק' במסגרת סעודת הילולא שערך לכבוד הצדיקים, על פי ספר שהיה ברשותו בו היו כתובים תאריכי פטירה שונים. כשהשתתפתי בסעודות במחיצתו, הבנתי קצת את מאמר חז"ל "כל הנהנה מסעודה שתלמיד-חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה".

סיפורים משולחן גבוה

ניצוצות מסעודת הילולא שהתקיימה השבוע

הרב יצחק יהודיוף, ירושלים

מניין באישון לילה

כנכדו של הבבא סאלי זצוק"ל (אבי מורי רבי יהודה יהודיוף זצ"ל היה חתנו של רבינו זכתי לראות ולשמוע רבות ממנו ומבני ביתו, ואשתף באי אלו דברים ששמעתי מכיל ראשון.

כידוע, הבבא סאלי היה עורך לרוב סעודות הילולא בימי פטירה של צדיקים. הכוונה לא רק לצדיקי משפחת אבוהצירא אלא גם לצדיקים בכלל, כמו למשל לבעל המגלה עמוקות, ובעיקר לתלמידי הבעל שם טוב, מהם זוכר אני בבירור את הילולת בעל התניא.

פעם אחת הופיע בחלומי של הבבא סאלי רבי מנחם מנדל מוויטבסק, בעל פרי הארץ, וביקשו לערוך סעודת הילולא ביום הסתלקותו. הבבא סאלי שאלו מתי יום ההילולא שלו, והוא השיב: 'א' באייר.

ביום המיועד הורה הבבא סאלי לגבאי שבשעה 8 בערב יקיים בביתו הילולא לצדיק רבי מנחם מנדל מוויטבסק, ולשם כך נדרשים לפחות 10 אנשים שיבואו לשבת בסעודה ולומר 'לחיים', כשהבבא סאלי נוקב בשמותיהם. בשעה 8 התייצב המניין, אלא שהבבא סאלי לא יצא מחדרו. עברו ארבע שעות, וכאשר גם בשעה 12 בלילה הבבא סאלי טרם יצא לא נותרה לחלק מהאנשים ברירה, והם החלו נשמטים אחד אחד עד שנותרו מהם שלושה בלבד.

בשעה אחת בלילה נפתחה הדלת והבבא סאלי יצא מחדרו ושאל היכן המניין המובטח להילולא. השיב הגבאי בדחילו: "אנו מחכים לכבודו חמש שעות..."

בתגובה השיב הבבא סאלי שלא חש טוב ולא יכול היה לצאת, אבל לפני זמן קצר בא בחלומי שוב רבי מנחם מנדל ושאל מה עם ההילולא ושאלי שהבטיח לו. אי לכך, אמר הבבא סאלי לגבאי, אין ברירה וחייבים להשיג עכשיו עשרה אנשים!

הגבאי נרעש ואמר שרחובותיה של נתיבות שוממים כעת, אי אפשר למצוא אנשים בחוץ. האפשרות היחידה שנותרה היא להעיר אותם מתנומתם. אך הבבא סאלי לא ויתר, והורה לו לצאת החוצה כשהוא סמוך ובטוח: יהיו אנשים.

רק יצא הגבאי מפתח הבית והנה בא מולו טנדר ובו בחורי ישיבה. הם עצרו לידו ושאלו: "היכן הבית של הבבא סאלי?...?" התברר שהם חזרו עתה מבאר שבע לאחר פעילות מטעם ארגון 'יד לאחים' לרישום נערים לבתי ספר תורניים, וכשסיימו את מלאכתם בשעה מאוחרת החליטו משום מה שהם חייבים להגיע לבבא סאלי, ולפחות לזכות לראות את ביתו מבחוץ.

כמובן, הבבא סאלי הורה להכניסם הביתה באמרו שהם באו לסעודת ההילולא, והדברים היו פלא פלאים מראשיתם לסופם.

שותף בצער ישראל

בשנת תשמ"ב, כשפרצה מלחמת שלום הגליל, היה הבבא סאלי כבר בגיל 92. כשנודע לו על חיילים הנופלים בקרבות, הצטער מאוד. הוא פנה לשמשו ושאל: "מה ביכולתי לעשות עתה? בעבר, כשהיו צרות בעם ישראל, הייתי צם, מסתגף ומתפלל, אבל בגילי ובמצבי הדבר נבצר ממני. מה אני יכול לעשות בעבורם?"

השמש שתק, ואז הורה הבבא סאלי לרגע והמשיך וחרץ: "מכאן והלאה, כל זמן שנלחמים, אני לא ישן על המיטה".

כך היה. השמש הוריד את המזרון (שגם כך היה דק) לרצפה, וכך שכב הבבא סאלי, הצדיק הישיש, במשך כל זמן המלחמה, כדי להרגיש בצערם של ישראל ולפעול ישועות למענם.

נסיעה שמימית לעזה

ביום מן הימים אירע בחצר הבבא סאלי מעשה הלקוח כמו מימי הבעל שם טוב. הבבא סאלי ביקש מנהגו להסיע אותו ברכבו, בלי לומר לו את יעד הנסיעה, רק תוך כדי נסיעה הדריך את הנהג אם לפנות לכאן או לשם. כך התקדמו בדרכם, עד שהנהג הבין לתדהמתו שהם נכנסים לתוככי העיר עזה...

הם עצרו במקום מרכזי בלב העיר, כשסידנא בבא סאלי יושב בתוך הרכב ואט אט החלו להתקבץ סביבם ערבים מקומיים. היה זה בתקופה שעוד כיבדו בעיר יהודים, והם התעניינו בכבוד בדמותו המיוחדת של הבבא סאלי ושאלו לזהותו.

הבבא סאלי הוציא מכיסו חופן מטבעות, והתחיל לחלק מטבע לכל אחד מהצעירים שהתאספו שם. על כל מטבע שהעניק הוסיף ואמר את הפסוק מאיוב: "זֶה חֶלֶק אֲדָם רָשָׁע מְאָלְקִים", וכשסיים לחלק את כל המטבעות אמר לנהג: "אלה כבר לא יהיו מחבלים...", ואז הדריך אותו בדרכם חזרה לנתיבות.

"בליל כ"ד טבת וביומו

היה עורך סעודת הילולא לכבוד אדמו"ר הזקן בעל התניא קרישא, כשהוא לבוש בגדי שבת לבנים, ומספר רבות בשבחו בתארו אותו כחכם, נביא ומלאך אלוקים. ההילולא כללה אמירת פיוטים מיגל יעקב' (ספר הפיוטים מצדיקי בית אבוהצירא), שתיית לחיים וסעודה כיד המלך באווירת התעלות ורוממות. באחת הסעודות לכבוד בעל התניא, ביקשתי מראש העיר נתיבות דאז, ר' שלום דנינו ז"ל, שיבקש מהצדיק שיאמר דבר-מה. מיד לאחר שאמרתי לו לבקש, בטרם ניגש ופנה אל הצדיק, פתח הבבא סאלי ואמר כי כתוב בתניא ש"ואהבת" בגימטרייה שתי פעמים אור (414), שזה בחינת שמו של בעל התניא 'שני-אור', מלשון שני אורות. ראינו בזה מעין גילוי רוח הקודש של מורי וחמי, שהכיר בבקשתי עוד בטרם נמסרה אליו".

זריז הוא במלאכת שמים

(פיוט 'נכדו רינא' על הבבא סאלי)

"בהיותי פעם בחדרו הקדוש", שח עוד חתנו, "שאלתי אותו לדעתו על מנהג החסידים לטבול כל יום בשחרית במקווה טהרה, והשיב לי בתשובה חדה ובהירה: "לא פעם אחת ביום, אלא שלוש פעמים ביום צריך לטבול". הצדיק פתח וסיפר לי שבהיותו כבן שלושים בעיר בודניב במרוקו, מקווה הטהרה לא היה תקין והוא ציווה לעסקנים במקום לבנות מקווה חדש. ואכן חפרו והניחו מרזב, כדי שמי הגשמים יישפכו לתוך המקווה. הדבר התרחש בחודש תמוז. כיון שהפועלים סיימו את מלאכתם וגשם אין כי מדובר בתקופת הקיץ, נשא הצדיק את עיניו למרום ואמר: "ריבונו של עולם, ציוויתנו להתנהג בקדושה ובטהרה, וכך אנו רוצים לחיות. עשינו את המוטל עלינו, ועתה עשה למען שמך הגדול". הנוכחים במקום לא הספיקו להיכנס הביתה, וכבר ירדו גשמים והבור התמלא. אך בכך לא הסתיים אותו מאורע נורא הוד. התברר שהמרזב של הברזל שהונח בקצה התעלה פוסל את המקווה לשיטת ה'בית יהודה'. מורי וחמי ציווה לרוקן את המקווה ולהחליף את המרזב בשל עץ, יצא שנית ואמר: "מרן הבית יהודה עשינו כהוראתך ופסלנו את המקווה. עתה מוטלת עליך החובה למלא אותו, עמוד והתפלל לה' שיעשה נס בשנית". וכן היה. המקווה התמלא פעם שנייה בדרך נס, בבחינת צדיק גזור והקב"ה מקיים.

"באותה הזדמנות שדיברתי עם מורי וחמי סיפר עוד אשר בתפילאלת במרוקו היה טובל בבור שהיו יורדים אליו כ-72 מדרגות צרות וחשוכות והמים היו קרים קרר, אך הצדיק התבטא כשסיפר

ברבן וברבן. מכתב התנחומים ששיגר הרבי למשפחת אבוחצירא לאחר פטירת הבבא סאל

זאת "מעולם לא ניצחני הקור". על פי עדות שקיבלתי מבני ביתו, היה טובל 100 טבילות. "בהודמות אחרת ביקשתי לשמוע ממנו על מעלת גידול הזקן, ואמר לי שהוזהר מקפיד מאוד שלא לנגוע בו ודיבר בחריפות נגד הנוגע בזקנו כמו גם רבנים וראשי ישיבות המתירים זאת. כששאלתי אותו על רבנים המסדרים את הזקן, נענה ואמר שאינו יכול להסתכל על פניהם. הוא סיפר לי על עצמו שעד גיל 40 לא גדל לו זקן, וכשיקש והתחנן לה' בבכיות על כך שמע לתפילתו ותוך שבוע התחילו שערות זקנו לצמוח. זכיתי לראות בעצמי איך היה מכבד אדם בעל זקן, ובפרט מי שהיה עם זקן ארוך והיה מנשקו בזקנו.

"זכורני סיפור על יהודי ממושב תאשור שהגיע לצדיק ואמר לו שרוצה לגדל זקן אך אשתו אינה מניחה לו. הצדיק הגיב בחריפות רבה ואמר לו: "תאמר לאשתך שאם חלילה תפריע לך לגדל זקן, יגדל לה זקן". האישה כמובן חזרה בה מדבריה ועמדה לצד בעלה בהחלטתו. כמו כן, מורי וחמי הצדיק הקפיד להתפלל אך ורק עם יהודים שלא נגעו בזקנם. בקומה הרביעית מעל ביתו הקדוש היה בית הכנסת בו התפלל, כשהוא מקפיד שיהיו במניין עשרה יהודים בעלי זקן".

מאיר פתח זר אור פניך (פיוט 'פתי נעמת' לרבי יעקב אבוחצירא זצ"ל)

להסביר לאחי רבי משה ולכל הסובבים מדוע משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, וכך היו דבריו הקדושים: "היות ר'פני משה כפני חמה, וארץ ישראל היא בבחינת 'פני לבנה', לכן רק יהושע שהיה בבחינת 'פני לבנה' נכנס לארץ ישראל והנחיל את הארץ". והוסיף מורי וחמי: "כדי שארץ ישראל לא תתבייש, משה רבינו לא נכנס לארץ ונקבר במדבר בהר נבו, ורק לעתיד לבוא בימות המשיח שאז יתקיים הכתוב 'והיה אור הלבנה כאור החמה', אז נזכה ששמה ייכנס לארץ ישראל". כולנו נרעשנו מתשובת הצדיק שביטאה היטב את הערכתו לרבי, רועה צאן ישראל".

במשך השנים היה עד רבי ישראל ארעי לקשר האהוב, הדואג והשמימי בין הרבי מליובאוויטש לחותנו הקדוש. "מפעם לפעם הייתי אומר לחמי זצ"ל דברי חסידות בשם הרבי. פעם אמר לי "אתה רוצה לספר לי מיהו האדמו"ר? אני מכיר עוד קודם שנולדת... היה שולח לי מכתבים וספרי חסידות ואני שלחתי לו מכתבים וספרי רבי יעקב זצ"ל [הוא ניהו הסבא רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל, ה'אביר יעקבין]". פעם בשעת בוקר מוקדמת, כמה דקות לפני שנסעתי לשרה התעופה בדרכי לחצר הרבי, נודע לי כי חמי מחפש אותי ודורש לראות אותי בדחיפות. לא היה זה דבר רגיל שהצדיק מחפש מישהו בשעה כה מוקדמת. כשנכנסתי אליו, אמר לי רק משפט אחד: "מסור נא לאדמו"ר כי אני דורש בשלומו". כך ראיתי שוב את הקשר האמיץ בין עמודי עולם אלו. כאשר נכנסתי לרבי ל'יחידות', מסרתי את דבריו של מורי וחמי והרבי השיב בזה הלשון: "תמסור דרישת שלום חמה להרב הצדיק הרב ישראל אבוחצירא, ושיאריך ימים על ממלכתו", והמשיך לברך עוד ועוד.

ולא נעלם דרך החסידו
קדישי מרן הבעל שם
טוב ותלמידיו עליהם
השלום חדות ה' מעוזם,
וכה משיגים השגות
רמות ונשגבות בשינוי
הטבע

אשיר אפאר לאור המאיר רבי מאיר (פיוט לרבי מסעוד אבוחצירא זצ"ל אביו של הבבא סאל)

כאשר התמנה הבבא סאלי לרב מחוז תפילאלת והוטלו עליו צרכי ציבור, מינה את בנו הצדיק רבי מאיר לעמוד בראשות הישיבה 'אביר יעקב'. גדולתו של הבן בתורה הייתה כה רבה עד שבגיל שש עשרה, התמנה לפסוק שאלות הלכה למעשה במרוקו. כל תושבי הערים בסביבתו באו לשאול אותו סכוכות ביותר ועל כולן ענה בצחות ובבהירות. בשנת תש"ה מונה 'בבא מאיר' כרבה של מידלת, ולאחר שאביו הבבא סאלי עלה לארה"ק התמנה בשנת תשי"ב לכהן במקומו כרבה של ארפוד. באותן השנים עמד רבי מאיר בקשרי מכתבים רציפים עם הרבי מתוך חיבת הקודש (ראה מסגרת), והרבי בירכו בלבביות לרגל התמנותו "לראב"ד בעיר ארפוד ואגפיה", וכתב אליו כי זקנו בעל התניא פירש ש'מרא דאתרא' הוא האדון והבעלים על מקומו, לא רק ברוחניות כי

"אחי רבי משה ארעי שליט"א מכפר חב"ד היה מקורב מאוד לצדיק, וכמים הפנים לפנים מורי וחמי אהב אותו מאוד. אחי הצליח תמיד לשמחו כשהיה מגיע אליו ומעלה חייו על פניו, והיה משתף את הצדיק מדברי הרבי בהתוועדויות האחרונות.

"לא אשכח את היום הזה, כאשר פעם אחת בשעת רצון מיוחדת קרן אור גדול על פניו הטהורות של הבבא סאלי, ואחי רבי משה העז ושאלו "מתי יבוא הרבי לארץ הקודש?". מורי וחמי החל

ראש השנה לתהליך

למה לא קבעו את ראש השנה לאילנות בעונת הקיץ? << כמה שעות צריכים להתאמן כדי להפוך לאמן מצטיין? >> שתי דרגות במלוכה האלוקית שואלות אותנו היכן נרצה לחיות << והרגע בו התוודעו האחים זה לזה, היה גם הרגע בו הופיעה לעין כל המהות הנסתרת >> "פִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדָה" - התוועדות ט"ו בשבט

המדרינה. לעומת זה, ישנו סוג מלוכה אחר שהצמח צדק קורא לה "מלכות בלתי מוגבלת", בה המלך לבדו הוא השליט הבלעדי. אין לו כל הגבלה של מועצה כלשהי הכובלת את ידיו מלעשות כל אשר ברצונו.

הצמח צדק משתמש במשל זה על מנת להסביר שני סוגי הנהגה - שם אלוקים ושם הוי"ה:

שם אלוקים - בגימטריה 'הטבע' - מורה על הנהגת הטבע כפי שנקבעה על ידי הקב"ה, בורא העולם ומנהיגו, והטבע עושה את שלו. זה דומה למלוכה המוגבלת על ידי השרים וחברי המועצה העליונה, ובכך גדולתו ורוממותו של המלך אינה ניכרת כל כך, שכן היא מוגבלת ומכוסה. זה גם פירוש המונח 'טבע', כמוסבר בחסידות שהוא מלשון "טובעו ביום סוף" (כנאמר בשירת היים בפרשת בשלח) - דבר נסתר ומכוסה, ומלשון "מטבע שטבעו חכמים" - דבר קבוע ומוגדר, כלומר שאנחנו יכולים לדעת מה יתרחש לפנינו בהתאם לחוקים שקבע הקב"ה בבריאה.

לעומת זה, שם הוי"ה - במשמעות של 'היה הווה ויהיה' - זו הנהגה שלמעלה מן הטבע. זו מלכות בה ניכרת במובהק גדולתו של המלך, וביחס לקב"ה אלו הם הניסים שלמעלה מן הטבע בהם ניכר כוחו ויתברך.

יהודי אינו מוגבל לדרכי הטבע המכסות ומטביעות את האלוקות. אם רק ירצה, יכול הוא לדבוק בשם הוי"ה - במלכות האלוקית הבלתי מוגבלת, וממנה לינוק כוח להתגבר גם על מה שנראה כחוק טבע או כעובדה ממשית.

ולענייננו: גם כשהכל מסביב נראה חסר חיים ואין פירות או עלים על העצים, יהודי יודע שהחוקים האלו לא נכתבו עבורו. על ידי דבקותו בתורה ובמצוות הוא מתעלה למדרגה שלמעלה מהטבע, וממנה שואב הוא חיים עליונים המצמיחים פירות בעולם הזה ובעולם הבא.

המונה של רומי - לתורה

לפני מספר שנים נערך סיום הש"ס ללומדי הדף היומי, ואחד המעמדים הגדולים והמפוארים התקיים ב"אצטדיון מטליין" בניו ג'רזי, בו התאחדו לכבודה של תורה כ-90,000 יהודים. האמת היא שעצם הישיבה המשותפת של כל כך הרבה יהודים שפרצופיהם ודעותיהם

בינלאומית - על המתלמד להשקיע עשרת אלפים שעות של אימון והתמדה בתחום המסוים שבו הוא שואף להצטיין. אכן כן, עשרת אלפים שעות זה הרבה מאוד. אבל המחקרים הללו שהתחקו אחרי אנשים מתחומי עניין שונים הוכיחו שדווקא עבודה מתמדת ומתמשכת, בעקביות ונחישות, היא שהובילה אותם להיות גאוני בתחומם.

לא פלא, אם כן, מדוע רבים כל כך מתייאשים בדרך וזונחים אותה. כמה באמת מסוגלים להתמיד בצורה כזו, להמשיך כל כך הרבה זמן בלי לראות עדיין תוצאות בשטח?

אבל זהו המסר העיקרי של ט"ו בשבט: אנחנו לא חוגגים ראש השנה לעצים מתים, אלא לעצים שבתהליך צמיחה וגידול. כלומר, שמחים על הפוטנציאל עוד לפני שרואים תוצאות בשטח. עלינו ללכת בדרכי ה', כמצווה עלינו "והלכת בדרכיו", והרי "האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב". מה זה אומר? שעלינו להשתדל לאמץ יותר ויותר את המבט שרואה פנימה, ולשמוט את ההסתכלות השטחית הקובעת לפי מה שנראה על פני השטח.

דווקא כשיורד שלג על העצים, אנחנו יודעים שבתוכם פנימה מתחולל תהליך של בשלות והכנה, כזה שיוביל לצמיחת פירות שמהם נצליח לגדל עוד פירות ועוד עצים ועוד פירות עד עולם.

"כי האדם עץ השדה" - כמו האילן כך גם בחיי האדם: לפני כל יצירה חדשה הוא נכשל כמה פעמים, הוא נסוג צעד לאחור לפני שהוא מזנק קדימה, וגם כאבי הלידה מבשרים על נשמה חדשה היורדת לעולם.

שני סוגי מלכות

בימים עברו בקהילות היהודיות באירופה, יצאו לאור ספרים מיוחדים עבור אלו שרצו ללמוד את היסטוריית העולם וחכמת הטבע על מנת להחכים או להבין עניינים תורניים. אחד מהם הוא הספר 'ראשית לימודים', שהיה פופולרי בקרב רבים.

במאמר של אדמו"ר ה'צמח צדק' זי"ע (בספרו 'אור התורה' פרשת בשלח, בה חל בדרך כלל ט"ו בשבט), הוא מצטט מהספר הזה אודות שני סוגי שלטון: יש ממלכה בה המלך אינו השליט הבלעדי, אלא הוא נדרש להתיעץ עם הסנט או הקונגרס בדברים הנוגעים להנהגת

עדות וקהילות ישראל יש מנהגים שונים ביחס ליום ט"ו בשבט. יש כאלה שעורכים סדר שלם של פירות לצד תיקונים תפילות וברכות, יש המתעלמים ממנו, ויש המסתפקים בטעימת פירות יבשים, כל אחד לפי מנהגו. אבל המשותף לכולם הוא - וזה הדבר המעניין - שלכל הדעות מציינים יום זה בחודש שבט, שבתקופה זו בארץ ישראל הפירות עדיין אינם גדלים על האילנות.

למה חוגגים ומקדישים יום הקשור לפירות האילן כשבזמן הזה טרם רואים כלל את תוצאות עמלנו? הרי זה כמו לחגוג בר מצווה בגיל תשע, כשעוד לא התחייבנו במצוות... הרי יארכו עוד כמה חודשים עד שיהיה פרי ממשי בידנו, ואילו עתה רק מתחילה החנטה והצמיחה, ולמה מקדימים אנו את המאוחר?

האמת היא, שלפעמים התשובות הטובות ביותר נמצאות בתוך השאלות עצמן. נכון, את מה אנחנו מציינים בט"ו בשבט? את הפוטנציאל. את מה שעתיד להיות, את היכולת, התקווה והאפשרות לגדילה וצמיחה.

כל העתיד היפה של האילן על שלל פירותיו העסיסיים - הכל נובע מהרגעים האלה באמצע החורף, כשהעצים ערומים וקריחים ובמבט חיצוני נראים יבשים וחסרי חיים. דווקא עתה אנו מציינים את ראש השנה לאילנות, מפני שאנו יודעים שמתחת לפני השטח הכל כבר חי, פועם ועובד, ולנו לא נותר אלא להמשיך לעשות ולפעול את המוטל עלינו.

לשמוח על התהליך

זהו המסר העמוק של ט"ו בשבט: אנחנו צריכים לחגוג ולשמוח בתהליך עצמו, ולא רק בסופו ובתכליתו. לא תמיד מה שנראה על פני השטח יבש ומשמים הוא אכן כזה. לפעמים מסתתרת צמיחה אדירה דווקא מעבר למראה עינינו, ועלינו להאמין ולבטוח ולהמתין - ואז נזכה בעזרת ה' לראות במשאלותינו מתגשמות. בד בבד, בל נשלה את עצמנו. צמיחה היא אכן תהליך מורכב, ארוך ומייגע, אבל הוא לא אמור להיות דיכאוני. ולכן, אפשר לחגוג את התהליך עצמו, את הצעדים הקטנים שבסופו של דבר מובילים ומשלימים מסע ארוך.

מחקרים רבים מלמדים שעל מנת להגיע להתמחות מסוימת ולהיות מקצוען ברמה

למעשה, לפתע הם הבינו שנקודת התצפית שלהם על המציאות היתה עד תהה חיצונית, והדבר פתח את לבם להכיר באמת כואבת ועמוקה יותר: הם מעולם לא הכירו את אחיהם. אפילו כשהם ראו אותו, הם אף פעם לא הכירו אותו באמת.

אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו", שיוסף זיהה בקלות את הקדושה הפנימית של אחיו, כי הלא הם חיו את חייהם כרועי צאן המתבודדים במרחבי המרעה ועוסקים בעבודה רוחנית, בתפילה ולימוד תורה. אולם בה-בעת הם מצדם לא הכירוהו וזיהו אותו. להפך, הם ראו בו נטע זר שאינו הולם את עבודת ה' של משפחת בני ישראל.

אך כאשר יוסף הכריז "אני יוסף", זה לא היה רק גילוי חיצוני של זהותו, אלא הדבר בא להעיד מי הוא מבפנים. הם הבינו לפתע כיצד חלומותיו התממשו, וכיצד הוא נועד לחיות כיהודי ירא ה' בתוך הממלכה המצרית, ובכך להשפיע על העולם ולהציל רבים מרעב גשמי ורוחני. זו היתה הפעם הראשונה בה אחי יוסף קלטו את הקדושה הפנימית שבו, ולכן "לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". ומה שהחריד אותם יותר מכל היתה החרטה על שהם גרמו לו צער ופירשו לא נכונה את דמותו הפנימית ועבודתו הרוחנית.

לכן אמר להם יוסף "אשר מכתם אותי מצרימה", "אשר" גם מלשון תודה - כפי שרש"י מפרש את התיבות שנאמרו במשה רבנו ביחס ללוחות הראשונים "אשר שיברת", "ישר כוחך ששיברת". יוסף מודה לאחיו על שבזכותם הגיע לאן שהגיע, הוא מאושר ואין לו כלפיהם כל טענה.

יוסף לא היה אדיש לכאבו ולסבלו. לבו היה פתוח ורגיש מאוד, הוא בוכה יותר מכל אדם אחר בסיפורי התורה. הוא לא הדחיק או הכחיש את ייסוריו, אבל תמיד ראה את חייו כמשקפים את רצון ה'. הוא גילה את המשמעות והתכלית העמוקה במסע שלו, כזו שמעולם לא היה יכול לתכנן לבד.

אילו היה יוסף מבלה את שני העשורים הללו בלימוד בחברותא עם אביו יעקב, בהחלט היה מגיע לשיאים רוחניים כבירים. אבל רק דרך ההתמודדות שלו עם מצרים, עם משפחת פוטיפר, עם קשיי המסר ועם שלטונו של פרעה, הוא נעשה יוסף הצדיק, מנהיג הדור, "נוהג כצאן יוסף".

לחיים, לחיים ולברכה. אחיי היקרים, אל לנו להיות כבולים לציפיות שלנו מהחיים. נאפשר לעצמנו להפנים את הרעיון שהמסע של חיינו, על כל עליותיו ומורדותיו, דווקא הוא שיאפשר לנו בסופו של דבר לגלות את תכלית חיינו. כי כך מלמדים אותנו האילנות - לצמוח מתוך השממה. ■

אינן שוות, זו כבר חגיגה. זכורני שדמעתי כשהבחנתי ביהודי המתקרב לגיל 100, ניצול אושוויץ, שהשתתף באירוע יחד עם ארבעה דורות של צאצאים. זו הנקמה היהודית האמיתית.

מארגן האירוע, יו"ר 'אגודת ישראל' באמריקה ר' שאול ורדיגר, סיפר דבר נפלא:

"כשחיפשנו מקום שיכיל 90,000 יהודים שלומדים גמרא כל יום במשך שבע שנים, חשבתי לעצמי: למה לא ללכת 'בגדול' ולקיים את המעמד באצטדיון מטלייף?

"רק כדי לסבר את אונכם, זהו מקום שנבנה בעלות של 1.6 מיליארד דולר, היקר ביותר שנבנה אי פעם, ולכן חבריי חשבו שאני קצת מגזים. אבל אני לא התעצלתי, טלפנתי למנהלי המקום - חלקם יהודים מסבירי פנים - והם הסכימו להשכיר לנו אותו לסיום הש"ס.

"הגענו לפגישה האחרונה, בה נחתום על החוזה לגמר העסקה, ואז קם אחד היהודים שנכחו שם ואמר שהוא רוצה לומר כמה מילים. הוא הציג את עצמו כמי שתכנן ובנה את המקום, ואלו דבריו: עשר שנים מחיי הקדשתי כדי לתכנן ולבנות את המבנה האדיר הזה, אך ככל שהתבגרתי התחלתי לשאול את עצמי - מהי מטרת חיי? מה השגתי בכל שנותיי? תחושת ריקנות עלתה בי. במשך עשר שנים בניתי מבנה ספורט אדיר-ממדים, בשביל מה? האם זו הסיבה לירידת נשמת ירדה לעולם הזה? הרגשתי חרטה עמוקה. אני יהודי, ונשמת השתוקקה למשמעות אמיתית... אבל היום, כשאני שומע שהמקום ישמש 90,000 יהודים שיתפללו וילמדו תורה יחד, ישמחו ויחגגו את יהדותם ואת התורה הקדושה, אני מבין מדוע משמים זיכו אותי בכנייתו!"

הסיפור המיוחד הזה השאיר אותי עם לקח אחד: עלינו לשחרר את התפיסה שהחיים חייבים להיראות בצורה מסוימת. התוכניות של הקב"ה מסתוריות הרבה יותר ממה שאנו חושבים, וגם אם יש אילנות חשובים וערומים לנגד עינינו, ייתכן שצמיחה אדירה הולכת ובאה.

אני הכרתי, אתם לא

אחת התורות החביבות עליי ביותר הוא פירושו של השפת אמת' להתודעותו של יוסף הצדיק לאחיו - "אני יוסף אחיכם אשר מכתם אותי מצרימה". כשיוסף חשף את זהותו, האחים הבינו שבעצם עד לרגע הזה הם ראו רק את יוסף החיצוני, לא יוסף האמיתי. הם חשבו שהם משוחחים עם הנכרי המשמש בתפקיד ראש ממשלת מצרים, כשלמעשה הוא היה אחיהם האובד, בשר מבשרם.

ב"ה

סיכומי הרתניא

שיעורי סיכום בהירים על כל ליקוטי אמרים מהרה"ח ר' אפרים דמיחובסקי שליט"א

03-6109099

"שיהו דברי תורה מחודדים בפך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד"

נשמתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדף היומי

גדר שליחות לדבר עבירה - רק במעילה

גנב ונתן לאחר ומבח, גנב ונתן לאחר ומכר.. משלם תשלומי ארבעה וחמשה.. אע"ג דבכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה, הכא יש שליח לדבר עבירה (ע"ה, ב-ע"ט, א)

הרמב"ם ז"ל כתב דין שליחות יד בהלכות גולה פרק ג', ודין הטעמה בהלכות גניבה פרק ז' וג' ודין המעילה בהלכות מעילה פרק ז'. אלא שבהלכות מעילה כתב לשון קצת קשה, ז"ל ובכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה אלא במעילה לזדה.. והוא דבר תימא, דהוא ז"ל עצמו כתב במקומות שרמזתי דיש שליח לדבר עבירה (עלמנות יוסף, קידושין מג. א)

יש לומר.. דהא דגלי בשליחות יד, לאו מדין שליחות הוא, אלא מדין פושע שחייב החטוב את השומר בין שפסע על ידי עצמו בין שפסע על ידי אחרים לפי ששמירתו עליו (קט"ו החושן סימן רכ"ב ס"ק ב)

כלומר: רק במעילה הריבוי הוא ששלוחו כמותו וממילא נפקע החיוב מן השליח וחיוב המשלח על פעולתו של השליח, אבל בשליחות יד אין חיוב המשלח בתורת שלוחו כמותו, אלא בתורת פושע, היינו שהחיוב הוא על הפשעה, שברדיבורו אמר לשלוח יד, וכן בטביחה ומכירה אין החיוב בתורת שלוחו כמותו, אלא ההנאה שנהנה מהבשר או מהדמים.

והביאור בזה בפנימיות הענינים: תוכן הענין דמעילה הוא, שיש לשמור על כל עניני קדשים, הן קדשי מזבח והן קדשי בדק הבית, הן דבר ששוויו מרובה והן דבר ששוויו פחות ביותר.

וענינו בעבודת האדם: תפקידו של יהודי הוא לעשות מכל דבר שבעולם ענין של קדושה – משכן ודירה להקב"ה, ולהזהר ולשמור שאף אחד לא יוכל לפגום בזה.

אמנם מכיון שרצונו של הקב"ה הוא שיהודי יעשה עבודה זו – לא רק בכחותיו של הקב"ה, אלא גם בכחות שלו, כלומר שיעסוק בזה מתוך מסירה ונתינה מוחלטת, עד כדי מסירת נפש "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" – הרי בהכרח שיהיה בזה הענין ד"שלוחו של אדם העליון – כמותו" (כלשון אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה פרשת ויקרא).

אמנם כדי שיוכל להיות ענין הבחירה, לכן צריך להיות דוגמתו גם בצד ההפכי. כלומר, שתהיה אפשרות למעול בקדשים ח"ו על ידי שלוחו של אדם כמותו, מתוך תקוה ובטחון גמור שבדאי יעשה תשובה, שהרי לא ידח ממנו נדח.

ומטעם זה אמרינן שבכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה אלא במעילה לבדה, כי באיסור מעילה מתבטא כללות תפקידו ושליחותו של יהודי לעשות מכל דבר בעולם ענין של קדושה ולשמור שאף אחד לא יפגום בזה, ומכיון שעבודה זו נעשית באופן דשלוחו של אדם כמותו, לכן כדי שיוכל להיות ענין הבחירה ישנו הענין דשלוחו של אדם כמותו גם בצד ההפכי במעילה.

(על פי תורת מנחם – יין מלכות, ספר עבודה סימן טו)

הצריכותא בג' הפסוקים

שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי: מפני מה החמירה תורה בנגב יותר מגולן? אמר להן: זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו. כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת. שנאמר: הוי המעמיקים מה' לסתיר עצה, והיה במחשך מעשיהם וגו'. וכתוב: ויאמרו לא יראה י-ה ולא יבין אלוכי יעקב. וכתוב: כי עוב ה' את הארץ ואין ה' רואה (ע"ה, ב).

לכאורה אינו מובן, מה הכריחו להביא פסוקים כראיה – הלא חומרת הענין ד"עשה עין כו"י היא סבא פשוטה ביותר? ומהו ההכרח להביא ג' פסוקים? וגם בשינוי הסדר: הפסוק מיוחזקאל לאחר הפסוק מתהלים? ויש לבאר: הרי מדובר כאן באדם המאמין שישנה "עין" למעלה, אלא ש"עשה כאילו כו"י – וקשה, איך בא אדם מאמין לידי טעות משונה כל

כן, לומר "עין של מטה כאילו אינה רואה כו"י? ועל זה מביא ר' יוחנן בן זכאי שלשה פסוקים – ומלמדנו בזה את סדר ירידתו של גנב:

הפסוק הראשון הוא "הוי המעמיקים מה' לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם גוי". כלומר: אמנם הוא יודע שישנה "עין" הרואה, אבל הוא מדמה באמרו בלבו (מאחר שמלמעלה נברא אור כדי שיראו בו (פעל הדבר בכל מקום)) ש"עין רואה" ישנה רק בעת האור, אבל לא במצב של "מחשך".

אבל כיצד עולה במחשבתו שטות כזו, לחלק בין אור לחושך אצל "עין של מעלה"?

אלא שדבר זה בא מטעות קודמת הנרמזת בפסוק השני "ויאמרו לא יראה י-ה גוי". הוא סבור שהקב"ה אינו רואה בעולם הזה התחתון. הוא, כביכול, נעלה כל כך, שאינו יורד למטה ואין לו שייכות לראיה גשמית. נדמה בעיניו שכדי לראות גשמיות מוכרחת (ההתלבשות ב)עין גשמית, ואילו הקב"ה הרי "אינו גוף" – ואם כן חס ושלום אינו בגדר ראייה בעולם הזה הגשמי.

שורש טעותו של הגנב

וכיצד בא הוא לידי טעות כזו – הרי "הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט" (כהמשך הפסוק שם) – אם ביכולת הקב"ה לברוא עינים גשמיות, הרי ודאי שאין חסרה לו ראייה בגשמיות!

– על זה הביא ר' יוחנן בן זכאי את הפסוק השלישי "עוב ה' את הארץ גוי". הוא סבור שהעולם הנו תחתון ושפל מדי מכדי שהקב"ה ימצא בו – וכמו שכתוב "רם על כל גוים ה" – ולכן מתקבל בשכלו ש"עוב ה' את הארץ ואין ה' רואה".

וזה גם מה שמרמז ר' מאיר, שהגנב נמשל למי ש"לא זימן את בני המלך": הוא סבור שהעסק שלו הוא עם "בני המלך" ולא עם המלך עצמו, כי לדעתו מסר הקב"ה (מצד גדולתו) את הנהגת העולם לידי ממוצעים כו' ("בני המלך").

ואלו הם ג' האופנים (זה למטה מזה) שבהם בא היצר הרע לשכנע את האדם למרוד בקב"ה:

אופן הא' הוא, שמשכנעו אשר "עוב ה' את הארץ" – הקב"ה הנו מרומם מן העולם, "על השמים כבודו" ואינו מצוי בעולם הזה הגשמי – וממילא ביכולתך לעשות ככל העולה על רוחך;

אבל היצר הרע אינו מסתפק רק בזה, כיון שזו עדיין אינה מרידה אמיתית בקב"ה – שהרי טענתו היא שהקב"ה אינו נמצא בעולם. ולכן הוא מוסיף ומשכנעו יתר על כן, אשר "לא יראה י-ה": הקב"ה אכן מצוי בעולם (כיון שהוא ברא אותו), אבל "לא יראה" – הוא אינו משגיח על מעשי התחתונים (מפני שאינם תופסים מקום אצלו).

אבל גם זו אינה מרידה שלימה בהקב"ה – מפני שבוזה הרי הוא מרומם את הקב"ה; הוא טוען שראייתו, כביכול, אינה יורדת מטה עד לענינים גשמיים (מצד גדולתו). מוסיף הוא אפוא ומשכנעו יתירה מזו, שבאמת הקב"ה רואה גם ענינים גשמיים כו', אלא שישנו חילוק בין "אור" ל"חושך": ענינים של אור וקדושה "רואה" הקב"ה, כיון שהם נוגעים לו; אבל (טוען היצר הרע) מה מקום יש שיביט הקב"ה בענינים של "חושך" והיפך הקדושה?

ומחילוק זה שבין "אור ו"חושך" במובן הרוחני, "משתלשל" לאחר מכן שהגנב מחלק בין "אור" ל"חושך" במובן הגשמי – שהקב"ה אינו רואה, ח"ו, דברים הנעשים "במחשך".

(על פי לקוטי שיחות חט"ז ע' 265 ואילך)

השוותה מי התורה לצמא

אין מים אלא תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים (א, עב)

הנה ענין הצמאון בעבודת ה', בא המתבוננת בהתהוות וחיות העולמות שאינם אלא בחינת זיו והארה לבד, שהשתלשלות העולמות

היא מבחינת מלכותו שאינו אלא אחוריים וחיזוניות לבד.

וכדי שיהיה בחינת מלוכה זו כתיב כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, שזהו על ידי גבורות וצמצומים. וזהו גם כן שאומרים אתה גיבור לעולם אד', שכדי שיהיה בחינת שם אד' שמורה איך שאנת אשתמודע אדון על כולא [=שאתה נודע אדון על הכל], זהו על ידי שאתה גבור, שעל ידי הגבורות וצמצומים נמשך שיהיה בחינת אדון לעולם כו'.

וזהו שבנוסח התפילה אומרים פסוקים המורים שההתבוננות היא בבחינת מלכות כמו יהללו את שם הוי', היינו בחינת שם והארה משם הוי', וכן ישתבח שמך לעד, וכולם מקדישים ומעריצים וממליכים את שם, שהוא אריכות ההתבוננות איך ששורש התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים הוא רק מבחינת זיו והארה בעלמא שאינו נוגע כלל לבחינת עצמותו ית'.

ועל ידי כל ההתבוננות נעשה ואהבת את הוי' אלקיך כו', דהיינו להיות בבחינת אהבה ותשוקה לעצמותו ית', כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שאריו ולבבי, בבחינת צמאון כמו שכתוב צמאה לך נפשי, שענין

הצמאון הוא תשוקה נפלאה מאד, שלכן נאמר לשון צמאון, ולא אמר לשון רעב, לפי שענין הצמאון היא תשוקה יותר נפלאה, כמו מי שהוא צמא למים הוא תשוקה היותר גדולה מכמו הרעב לחם.

ולכן אמר צמאה לך נפשי, שעל ידי ההתבוננות בתפילה, הרי הוא בא להיות בבחינת צמאון ותשוקה לאור א"ס עצמותו ומהותו שלא יהיה לו שום רצון אחר כלל, כמו הצמא למים שהתשוקה למים היא גדולה אצלו כל כך עד שכל רצונותיו בטלים לגבי צמאוננו למים.

והנה נודע שפעולת המים היא לרוות את הצמאון, אמנם כל זה הוא כשהוא צמא למים אז המים ערבים עליו, מה שאין כן כשאינו צמא למים אינם מרוים אותו כלל, ולכן השותה מים לצמאון מברך שהכל נהיה בדברו מה שאין כן כשאינו לרצונו, וזהו שאמר הכתוב כמים קרים על נפש עיפה, שלנפש עיפה שהוא צמא למים מאד, אז המים קרים מרוים צמאוננו.

ועל דרך זה יובן בנמשל, דהנה על ידי התורה נמשך הארת פנים מלמעלה, ומאירה למטה באדם הלומד עד שיעזבו פני הלומד ועוסק בתורה, אמנם כל זה הוא כשיש לו תשוקה וצמאון, והיינו כשהוא בבחינת צמאון לאלקות, אז מי התורה מרווין צמאוננו כמו שכתוב הוי כל צמא לכו למים, אבל כשאין אצלו הצמאון כלל, אז אין המים דמי התורה מרווים אותו כלל, והצמאון הלזה זהו ענין התפילה כנ"ל.

וזהו שנאמר בפרשה ראשונה דקריאת שמע והיו הדברים האלה, ואמרו רז"ל בדברי תורה הכתוב מדבר, והיינו לאחר ההתבוננות בפסוק ראשון דקריאת שמע עד שבא לואהבת בכל לבבך ובכל מאדך, והאיך היא הדרך לדבקה בו באור אין סוף? - על זה אומר והיו הדברים האלה שבדברי תורה הכתוב מדבר, שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד.

(על פי תורת שמואל תרל"ט ח"ב ע' טס ואילך)

והנה גם כפי שענין זה הוא בעבודה הרוחנית, יש בו שני ענינים: "ורפא ירפא" - "שניתן רשות", ו"והשבותו לו" - שהוא חובה.

גם ברוחניות ישנו ענין החולה. ובוה ישנם כמה סוגים: חולה שיש בו סכנה, חולה שאין בו סכנה, ועד שישנה מדריגה ד"חולה" בגימטריא מ"ט, שהכוונה בזה היא שהגיע כבר לכל מ"ט שערי בינה, ומכל מקום הרי הוא חולה, כיון שחסר לו שער החמישים.

ומובן הריחוק שישנו בין סוגי חולים אלו:

ישנו חולה שהחולי שלו נוגע לקיום המצוות, שהרי רמ"ח מצוות עשה הם רמ"ח אברים ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידים, חולה בקיום המצוות רחמנא לצלן - הרי החולאת שלו היא ענין נוגע ביותר.

וישנו חולה שחסר לו שער הנו"ן, על דרך מדריגת משה רבינו, עליו נאמר "ותחסרהו מעט מאלקים", כיון שלא היה לו שער הנו"ן, וזכה לזה בשעת הסתלקותו בהר נבו, נו"ן בו.

לפי החילוק בין סוגי החולים - הוא גם החילוק באופן הכרח הרפואה:

בשעה שמדובר על חולה בקיום המצוות - אזי הרפואה היא חובה. אבל בשעה שעוסקים ב"חולה" בגימטריא מ"ט, שחסר לו רק שער הנו"ן - על זה נאמר "ורפא ירפא", "שניתן רשות לרפואה" - לא תמיד ולכל אחד שייך הדבר.

ובעבודה הרוחנית אצל כל אחד:

בשעה שתובעים מיהודי שיעסוק בהפצת היהדות, שיפעל על יהודי בנוגע לקיום המצוות בפועל, והוא עונה שהוא חס על זמנו, ורצונו לנצל את הזמן טוב יותר ולעסוק עם עצמו, לעלות ב"שער הנו"ן" -

עליו לדעת, שמה שתובעים ממנו "לרפואה" את הזולת, מדובר במחלה שמחוייבים לרפאותה, מה שאין כן מה שברצונו לעסוק עם עצמו, זהו דבר נכון, אבל הוא רשות לגבי החוב המוטל עליו לגבי הזולת.

במצוות מעשיות כל ישראל שוים, שזהו דבר ששייך לכל אחד. מצוות התורה, דקדוק קל של דברי סופרים - גם המאחרים יותר, "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש" - שייכים לכל ישראל. אבל בעניני הידורים - ישנם ענינים שלא הכל אוחזים בהם.

ואם אדם "נתפס" לענין זה - יתכן לפעמים שהדבר מגיע מצד היצר הרע, שכדאי לו שיעשה ענין של הידור, אם על ידי זה ימעט בענינים שהוא מחוייב לעשותם.

ובהנוגע לפועל: יש לעסוק בדבר שמחוייבים בו - בהשבת אבדה, ואז יתן הקב"ה הצלחה גם בעבודה הפרטית בהנוגע לעצמו, עד לשער הנו"ן.

(על פי לקוטי שיחות ח"ב ע' 529. תורת מנחם חט"ז ע' 100)

הרפואה אינו אלא שליח ה'

ידועה הוראת תורתנו תורת חיים על הפסוק ורפא ירפא שניתנה רשות לרפואה לרפאות, ובמילא צריך למלאות הוראות רופא מומחה - במקצוע זה.

אבל ביחד עם זה צריך לדעת ברור, אשר השי"ת הוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ואיש פלוני וסם פלוני הם רק שלוחיו ואמצעיו, ובמילא לכל לראש צריך להיטיב ולחזק מצב הבריאות ברוחניות, שע"ז מתחזקת הדביקות בה' אלוקים שאז חיים כולכם היום בחיות גלויה ובכל האברים.

(אגרות קודש ח"י ע' לו)

ניתנה רשות לרפואה ולא ניתנה רשות לייאש

ידוע פתגם רבותינו נשיאינו, שניתנה רשות לרפואה לרפואה דוקא, אבל לא לקבוע את עתידו של החולה באופן בלתי רצוי ח"ו. כלומר: כחו של הרופא אינו אלא על ידי היכולת ורשות שניתנה לו על ידי הקב"ה, ומכיון שכן, הרי היכולת שניתנה לו היא לרפואה דוקא, ואילו בנוגע לקביעת עתידו של החולה כו' - לא ניתנה לו יכולת!

(התוודעויות תשמ"ו ח"א ע' 172)

זרנות בחולי רוחני

ורפא ירפא - מכאן שניתן רשות לרפואה לרפאות (פ"ה, א')

ישנו לימוד נוסף, שלא זו בלבד שרשות לרפואה, אלא שזוהי גם חובה. ולמדים זאת מהפסוק "והשבותו לו", שנאמר בהשבת אבידה. [ומטעם זה הביאו הרמב"ם ועוד ראשונים רק הפסוק "והשבותו לו", ולא הפסוק ד"ורפא ירפא" - כי מ"ורפא ירפא" למדים רק שניתן רשות, משא"כ מהפסוק "והשבותו לו" למדים יתירה מזו, שיש חיוב לרפואה (כמבואר באחרונים)].

משמאל, הרב ישר אדרעי' תומן בחותנו הבבא סאלי

נסיעתם האחרונה במחיצתו.

בעת שהותו בבית הרפואה החלו שלומי אמוני ישראל בכל מקום להתפלל לרפואתו, המונים התקבצו סביב שריד בית מקדשנו וקרעו שערי שמים, אך סובביו של הצדיק הבינו מדבריו כי נגזרה הגזרה וכי הוא עומד להיפרד מן העולם. במוצאי שבת קודש ג' שבט ביקרוהו מקורביו ובני ביתו וקיבל אותם במאור פנים. כאשר היטו את אוזנם לשמוע שמעו כי חוזר הוא ואומר לעצמו "תהא הליכתי כפרה". כשאמרו לו כי בעזרת ה' עוד ישוב לביתו נאה קודש בנתיבות, ענה "מה אני ומה חיי? ראוי אני להישרף והלוואי ויהא בזה תקנה לכלל וכפרה לצרות עם ישראל".

ביום ראשון ד' שבט בשעת בוקר נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. המוני בית ישראל כאובים ודוויים נהרו להלווייתו שהתקיימה בנתיבות, שם נטמן בחלקת מחוקק כשמקום מנוחתו משמש אבן שואבת להמוני בית ישראל הזקוקים לישועה ולהצלחה. וגם בהסתלקותו לשמי רום, ממשיך הוא להגן ולהשפיע רחמים רבים על הכלל והפרט עדי ביאת גואל צדק.

בעת האבל הכבד, אחרי מות קדושים, שיגר הרבי מכתב תנחומים מיוחד לבני המשפחה: "מאוד נצטערתי להשמועה מפטירת הרב הצדיק... רברבן ובר רברבן, מוכתר במעלות ומדות תרומיות, מפורסם בתורתו ויראתו, יראת ה' אוצרו, ישב על מדין ומצודתו הייתה פרוסה וכו', מוהר"ר ישראל. המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים". מיד לאחר פטירתו הודפס ספר התניא קדישא כחצר ביתו של הבבא סאלי על ידי הרבנית מחברת הקודש, לזכר נשמתו הטהורה של מי שאיחד באישיותו הקדושה והטהורה את חכמת הקבלה של אבותיו הקדושים יחד עם תורת הבעל שם טוב וממשיכי דרכו. ■

תודתנו נתונה לרב שבתי ויינטראוב שליט"א שמסר לנו חומרים לפרסום בכתבה זו מתוך ספרו 'האיר פני המזרח', היוצא לאור בימים אלו וכולל 600 עמודים מלאי עדויות ומסמכים מרתקים על מסכת הקשרים הטמורה בין כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע לבין סידנא 'בבא סאלי' ובנו 'בבא מאיר' צוק"ל ושאר גדולי רבני עדות המזרח

אם גם בגשמיות.

באותה תקופה שיגר ה'בבא מאיר' אל הרבי תמונה יקרה ממור"ר זקנו בעל 'אביר יעקב' אליו היה קשור בכל נימי נפשו. הרבי התייחס גם לכך וכתב לו: "תשואות חן תשואות חן בעד תשורתו היקרה תמונת פני אביו זקנו הרה"ג והרה"ח המקובל ראש ומנהיג עדות בישראל על מבועי היראה ופנימיות התורה מוהר"ר יעקב זצ"ל אבוחצירא". בסיום הדברים העתיר הרבי ברכות מאליפות להגל לידת בנו של הצדיק, "דוד חיי", הלוא הוא האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א מנהיגיה: "ואחרון אחרון חביב", כתב הרבי, "היא בשורתו הטובה העולה על כולנה שביום כ"ד לחודש אלול נולד לו בן זכר ונקרא שמו בישראל דוד חי לאורך ימים ושנים טובות, והנני בזה להביע ברכותי שיגדלוהו ביחד עם זוגתו הרבנית תחיי ואת אחיו שליט"א לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת באמת, ובימיו ובימינו נזכה לגאולה השלימה על ידי דוד משיח צדקנו דוד מלך ישראל חי וקיים, אמן".

עיניו של הגה"ק רבי מאיר אבוחצירא היו צופיות למרחוק. רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו תמידין כסדרן. כשהיו יושבים כמה אנשים על שולחנו הטהור של רבי מאיר, היה מרים לפתע את עיניו ואומר "הנה פלוני מגיע", וזאת כשהלה טרם התקרב אל המקום ואיש מהנוכחים לא הבחין במאומה. כל מי שנכנס אליו, היה רבי מאיר במבט קדשו מכיר תיכף במעשיו. רבים ניסו להתחקות אחר קדושתו וראייתו למרחק, מהיכן שאב את כוחותיו המופלאים ששידדו מערכות הטבע, אך הוא עצמו כבר כתב את מקור הדברים במכתב מאלף אל שאר בשרו רבי אליהו אבוחצירא בו העיד על עצמו: "ולא נעלם דרך החסידי קדישי מרן הבעל שם טוב ותלמידיו עליהם השלום חדות ה' מעוזם, וכה משיגים השגות רמות ונשגבות בשינוי הטבע, ושידוד המערכה וכו', ומעבודתם הקדושה ילמד".

יודעי דבר מבאי ביתו מספרים שידע ספרי חסידות על בוריים והם היו תדיר על שולחנו. הספרים הקדושים 'נועם אלימלך' ו'תולדות יעקב יוסף' היו מונחים רבות על שולחן קדשו, כמו גם ספריו הקדושים של בעל התניא ואדמו"רי חב"ד. פעמים רבות היה מישוה מזכיר בפניו אמרה טהורה משמו של אחד מגדולי החסידות, ו'בבא מאיר' היה מתקנו ואומר כי לא צדיק זה אמר זאת אלא צדיק אחר. היה בקיא נפלא בדרכי ובסיפורי החסידות. כל פעם שהוזכר בפניו שם של צדיק חסידי, מיד התחיל לספר על תולדותיו ומקור מחצבתו. כל מי חיינו שאף שיהודי מרוקו יאמצו את דרכי החסידות והנהגותיה, כפי שנהגו אבותיו ורבותיו שהלכו בכל לפי פנימיות התורה ובדרכי הבעש"ט ותלמידיו.

עת יעזוב בנו ויצא חוץ למכוני

(פיוט 'אדם הניבור' לרבנו הבבא סאלי זצ"ל)

בשנתו האחרונה של הבבא סאלי בעלמא דיין נפטר על פניו בנו הגדול הרה"ק רבי מאיר זצ"ל, בי"ז ניסן תשמ"ג. בתחילה חששו לגלות זאת לבבא סאלי שכבר היה אז בן 93, כדי שלא לפגוע ח"ו בבריאותו, אך ברוח קדשו הרגיש בכך והתאבל עליו מרה. סיפר חתנו רבי ישר אדרעי שכאשר הקריא לפניו מכתב תנחומים מאת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש בעת ה'שבעה', קם הבבא סאלי ממקומו וקרא בענותנותו בבכיה: "מי אני ומה אני שהאדמו"ר מליובאוויטש שליט"א יחשוב עליי וישלח לי מכתב תנחומין?!" כעבור תשעה חודשים, בליל כ' בטבת תשמ"מ, קרא הצדיק לכמה ממקורביו להשתתף עמו בסעודת הליל לזכר סבו רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל ולרגל הליל הרמב"ם, כפי שנהג מדי שנה בשנה. שעות מספר הסב עם באי הבית והרבה להביא דברים משמו של סבו. במהלך הסעודה פצח הבבא סאלי בשיר וזמר מפיוטי בעל ההילולא, ועורר את המשתתפים לחיזוק בתורה ובריאת שמים. למחרת, מיד לאחר תפילת שחרית נכנס להיכלו ללמוד ובשעות הצהריים שב וערך סעודת הלילא, אך בני הבית הבחינו בייסוריו וחולשתו היתרה למרות שניסה להסתיר זאת כדרכו. לפי המלצת הרופא הובל למחרת לבית הרפואה סרוקה בבאר שבע בלוויית בני המשפחה, כשאיש מהם אינו מעלה בדתו כי זו